

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ
YATKINLIK DÜZEYLERİ İLE TEMEL PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HARİS TAYYİP DİNÇER

DOÇ. DR. MUSTAFA KAYIHAN ERBAŞ

AKSARAY 2019

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ
YATKINLIK DÜZEYLERİ İLE TEMEL PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HARİS TAYYİP DİNÇER

DOÇ. DR. MUSTAFA KAYIHAN ERBAŞ

AKSARAY 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Haris Tayyip

Soyadı : DİNÇER

Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi
Yatkınlık Düzeyleri İle Temel Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişki

İngilizce Adı : Relationship Between Physical Education Predisposition
and Basic Psychological Needs of Middle School Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Haris Tayyip DİNÇER
İmza :

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Haris Tayyip DİNÇER tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Yatkinlik Düzeyleri ile Temel Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişki” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Mustafa Kayıhan ERBAŞ

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Baki YILMAZ

Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

İMZA

Tez Savunma Tarihi:10/06/2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 11./07/2019 tarih ve 2019/28-5 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrencinin
Haris Tayyip DİNÇER
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİYANOĞLU

İmza

Babama

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, değerli bilgi ve katkıları ile yöneten, tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, danışmanım Sayın Doç. Dr. Mustafa Kayıhan ERBAŞ'a en derin saygı ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca, bütün bu çalışmalarım ve yoğun eğitim dönemim boyunca hep yanımda ve destekçim olan aileme çok teşekkür ederim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ
YATKINLIK DÜZEYLERİ İLE TEMEL PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ
(Yüksek Lisans Tezi)
Haris Tayyip DİNÇER, Aksaray 2019

ÖZET

Bu araştırmada, bazı değişkenler kapsamında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeylerinin ve temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu örneklem çerçevesinde bu iki özelliğin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Adana ili Sarıçam ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir eğitim kurumunda öğrenim gören (yaş ortalaması=13.08±0.81) 7. ve 8. sınıf ortaokul öğrencilerinden oluşan toplamda 334 birey oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu; demografik bilgiler, Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeği ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistik yöntemlerinin yanı sıra değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon analizi anlamlı farklılıkların tespiti için bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin cinsiyetlerinin, beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeylerinde ve temel psikolojik ihtiyaçlar kapsamında farklılık oluşturmadığını göstermiştir. Ancak sınıf düzeyi, algılanan gelir durumu, ebeveyn eğitim durumu, serbest zaman aktivitesi ve düzenli antrenman yapma durumu değişkenleri kapsamında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeylerinde ve temel psikolojik ihtiyaçlarında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerin bazı değişkenler kapsamında, beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeylerinin ve temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenip bu iki özellik arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma sonuçları, öğrencilerin bazı kişisel özelliklerinin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık

düzeylerinde ve temel psikolojik ihtiyaçlarında farklılık yarattığını göstermiştir. Sonuç olarak araştırma bulguları ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerini ve temel psikolojik ihtiyaç doyum düzeylerini bazı değişkenlerin etkilediği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin psikolojik ihtiyaç doyum düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin pozitif yönlü ilişkisi, spor olgusunun öğrencilerin psikolojik gelişimine doğrudan etki ettiğini göstermiştir.

Bilim Kodu :130103

Anahtar Kelimeler :Beden Eğitimi ve Spor Dersi, Yatkınlık, Temel Psikolojik İhtiyaçlar, Ortaokul Öğrencileri

Sayfa Adedi :

Danışman : Doç. Dr. Mustafa Kayıhan ERBAŞ

AKSARAY UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

**RELATIONSHIP BETWEEN PHYSICAL EDUCATION
PREDISPOSITION AND BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS OF
MIDDLE SCHOOL STUDENTS**

(M.A. Thesis)

Haris Tayyip DİNÇER, Aksaray 2019

ABSTRACT

In this research, it is aimed to determine the physical education predispositions and the basic psychological needs of middle school students within the context of some variables and to examine the relationship between these two features within the framework of this sample. The study group of the study, which is designed in the relational survey model, consists of 334 individuals consisting of 7th and 8th grade middle school students (average age of 13.08 ± 0.81) studying at an educational institution affiliated to the Ministry of National Education in Sarıçam district of Adana in the 2018-2019 academic year. Questionnaire used as data collection tool; demographic information, Physical Education Predisposition Scale and Basic Psychological Needs Scale. Pearson correlation analysis, independent groups t test and one-way analysis of variance (ANOVA) methods were used to determine the relationship between variables as well as descriptive statistical methods. The results of the study showed that the gender of the students did not make any difference in terms of physical education predisposition levels and basic psychological needs. However, within the scope of the class level, perceived income status, parental education status, leisure time and regular training status, significant differences were determined in the physical education predisposition levels and basic psychological needs of middle school students. In the context of some variables of secondary school students, the results of physical education predisposition and the basic psychological needs of these subjects are

determined, some personal characteristics of the students showed a difference in physical education predisposition levels and basic psychological needs. As a result, the findings of the study showed that some variables affect the level of physical education predisposition of middle school students and basic psychological needs satisfaction levels. In addition, the psychological satisfaction level of the students and the positive relationship between the level of physical education predisposition showed that the phenomenon of sport had a direct effect on the psychological development of the students.

Science Code : 130103

Key Words : Physical Education and Sport, Predisposition, Basic Psychological Needs, Middle School Students

Page Number :

Supervisor : Doç. Dr. Mustafa Kayıhan ERBAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
İKİNCİ BÖLÜM.....	3
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1 Eğitim Kavramı	3
2.2 Beden Eğitimi ve Spor	4
2.2.1 Beden Eğitimi ve Sporun Tarihsel Gelişimi	4
2.2.2 Beden Eğitimi ve Spor Kavramı	6
2.2.3 Beden Eğitimi ve Spor Dersleri	10
2.2.4 Beden Eğitimi ve Spor Derslerine Yatkınlık	12
2.3 Temel Psikolojik İhtiyaçlar	13
2.3.1 Özerklik İhtiyacı	18
2.3.2 İlişkisel İhtiyacı	19
2.3.3 Yeterlik İhtiyacı	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
YÖNTEM	22
3.1 Araştırma Modeli	22
3.2 Çalışma Grubu.....	22
3.3 Veri Toplama araçları.....	24
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	25
3.3.2 Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeği (BEDYÖ)	25
3.3.3 Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ).....	26

3.4 Verilerin Analizi.....	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	30
BULGULAR.....	30
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	44
TARTIŞMA	44
ALTINCI BÖLÜM	50
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
KAYNAKÇA.....	52
EKLER.....	62
Ek 1: Anket Formu.....	62
Ek 2: Anket Uygulama İzin Formu	66
Ek 3: Etik Kurul Onay Formu	67

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 2: Değişkenlere İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Tablo 3: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 4: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Tablo 5: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Tablo 6: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Tablo 7: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Tablo 8: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 9: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 10: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 11: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 12: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 13: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 14: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Serbest Zaman Değerlendirme Aktivitesi Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 15: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Serbest Zaman Değerlendirme Aktivitesi Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 16: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Düzenli Antrenman Yapma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 17: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Düzenli Antrenman Yapma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

Tablo 18: Yaş, Kardeş Sayısı, ve Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

KISALTMALAR LİSTESİ

BEDVD	Beden Eğitimi Dersine Verilen Değer
BEDYAY	Beden Eğitimi Dersine Yönelik Algılanan Yetenek
BEDYÖ	Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeği
İİ	İlişki İhtiyacı
Öİ	Özerklik İhtiyacı
TPIÖ	Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği
Yİ	Yeterlik İhtiyacı
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation
RMR	Root Mean Square Residual
SRMR	Standardized Root Mean Square Residual
GFI	Goodness of Fit Index
AGFI	Adjusted Goodness of Fit Index
NFI	Normed Fit Index
NNFI	Non-Normed Fit Index
CFI	Comparative Fit Index
IFI	Incremental Fit Index
χ^2	Chi-square
df	Degree of freedom

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim, bireyin parçası olduğu toplumda denetim dahilinde müspet davranış yetilerini geliştirdiği, tutum ve becerilerini toplumsal normlara uygun yönde ilerlettiği vetirelerin toplamı olarak ifade edilmektedir. Başlangıcından itibaren atılan temellerin üzerine her aşamada yeni bir kazanım eklenerek, bireylerin öğrenme becerilerinin inşasını amaçlamaktadır (Tezcan, 1984).

Bu bağlamda beden eğitimi, fiziksel aktivite aracılığı ile bireye bedensel, zihinsel ve sosyal becerilerin kazandırılmasını amaçlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanoğlunun eski çağlarda hayatta kalma mücadelesinde başvurduğu hareketlerin bugüne dek çeşitli değişimlere uğrayarak geldiği ve modern anlamda bir beden eğitimi ve spor olgusunun vuku bulduğu görülmektedir. Günümüzde, eğitim programlarının ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak nitelendirilen beden eğitimi, öğrencilerin motorik ve davranışsal becerilerinin geliştirilmesini amaçlarken, bunu sportif aktiviteler aracılığı ile rekabetçi ve eğlenceli hale getirerek fiziksel devamlılık arz eden bir yaşam şeklini benimsemelerini amaçlamaktadır (Şentürk ve Özdilek, 2007; Lumpkin, 1996).

Beden eğitimi ve spor derslerine yatkınlık, öğrencilerin derse ve dahilinde yer alan etkinliklere ilişkin algı, tutum ve inanışlarının bir araya gelerek ortaya koyduğu durumu ifade etmektedir. Bu noktada yatkınlığı etkileyen üç ana unsurun mevcut olduğu görülmektedir. Kolaylaştırıcı faktörler, pekiştirici faktörler ve yatkınlık faktörü, bireyin fiziksel aktivitelere yönelik sergilemeye karar vereceği davranışları şekillendirmekte, bu da

beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutum ve neticesinde yatkınlık durumunu oluşturmaktadır (Welk, 1999).

İhtiyaçların fizyolojik ve psikolojik olarak iki aşamalı biçimde oluştuğu, birincil ihtiyaçların yaşamsal devamlılığı sağlamak adına fizyolojik ihtiyaçlar olduğu, bunların niteliksel özelliklerine göre de ikincil durumda olan psikolojik ihtiyaçların biçimlendiği görülmektedir. Bu noktada meydana gelen temel psikolojik ihtiyaçlar, bireylerin epistemolojik algısal niteliklerini şekillendirerek davranışsal tercihlerine etki eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu ihtiyaçların karşılanma durumuna göre bireyin yaşamına ilişkin tercihleri, algıları ve gerek zihinsel gerekse de fiziksel iyi oluş hali etkilenebilmektedir (Ryan, 1995; Köknel, 2005).

Kuramsal olarak üç ana kategori altında açıklanabilen temel psikolojik ihtiyaçlar, özerklik ihtiyacı, ilişkisellik ihtiyacı ve yeterlik ihtiyacından meydana gelmektedir. Özerklik ihtiyacı, bireyin özgür iradesi ile yaşamına ilişkin tercihlerde bulunabilmesi ve bunun neticesinde davranışlarına ilişkin gelecek hareketler dizisini şekillendirebilmesi ile alakalıdır. İlişkisellik ihtiyacı, bireyin toplum ile olan etkileşimlerinde tatmin edici bağlar kurabilmesi ve ait olma duygusunu karşılayabilmesini ifade ederken, yeterlik ihtiyacı ise kişinin bireysel ve toplumsal ilişkilerinde gerçekleştireceği fiiller hususunda kendini yeterli görebilme ihtiyacını ortaya koymaktadır (Ryan ve Brown, 2003).

Bu noktada, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine yatkınlıklarını etkileyen faktörlerin temel psikolojik ihtiyaçları ile yakın münasebet içinde bulundukları düşünülmektedir. Özerklik, ilişkisellik ve yeterlik ihtiyaçlarının karşılanma durumuna göre öğrencinin beden eğitimi ve spor derslerine yatkınlığına etki eden kolaylaştırıcı ve pekiştirici faktörlerin şekillenebileceği düşünülmektedir.

Bireyin fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi neticesinde oluşan temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma durumu, kişisel gelişime, bireysel niteliklerine doğrudan etki ettiği gibi, beden eğitimi ve spora yönelik etkinliklere yönelik algı ve tutumunu etkileyebilecek bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeyleri ile temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin bazı değişkenler (Yaş, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Algılanan Gelir Düzeyi, Ebeveyn Eğitim Düzeyi, Serbest Zaman Aktivitesi, Düzenli Antrenman Yapma Durumu) kapsamında belirlenmesi ve bu örneklem kapsamında iki özellik arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Eğitim Kavramı

Toplumu oluşturan bireylerin aldığı eğitim ve bilgi kapasitelerinin karakterlerinin oluşumunda oldukça önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Eğitim, bir yandan bireyin toplum değerlerini ve makul davranış biçimlerini edinmesini sağlarken diğer yandan da ekonomik sistemin ihtiyaç duyduğu nitelikleri kazandırmaktadır. Bu yönü ile eğitim, bireyin topluma entegre olmasını ve ihtiyaç duyduğu beceri ve davranışlar ile donatılmasını sağlamakta, bir ülkenin iktisadi, toplumsal ve kültürel hayatını etkilemekte, gelişiminde ve kalkınmasında itici bir gücü oluşturmaktadır (Çakmak, 2008).

Bireyin yaşantısının içerisinde bir süreç olarak devam eden eğitim kavramı, araştırma ve geliştirme neticesinde bulgulara ulaşmayı, sonrasında bunları sınamayı ve neticesinde uygulamayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra toplumun fertlerine makul davranış biçimlerini aşlamayı ve hayat boyu karşılaşılan problemlerin çözümüne ışık tutabilecek donanımı edindirmeyi hedefler (Taşkiran, Selçuk ve Doğar, 2014). Toplumun gelişmişlik seviyesi ile doğrudan ilişkili olan eğitim, bireylere, sosyal yaşamlarında doğru tutum refleksleri kazandırmakla birlikte menfi davranışlardan da uzak tutmayı sağlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Binbaşoğlu, 2009).

Eğitim veren kurumların birincil gayesi, öğrencilerinin hem dünyayı hem de kendilerini keşfetmelerine sağlayan, araştırmaya ve analitik düşünebilmeye yönelten bir eğitim biçimi sağlamak olarak ifade edilmektedir. Bu sayede öğrenciye değerlendirme yetileri

kazandırılarak kendisinin ilgi duyduğu alanlara yönelmesi ve kişisel otonomun sağlanması hedeflenmektedir. İdeal olan bir eğitimin bu biçimde uygulanması gerektiği ifade edilmektedir (Billington, 2003).

Eğitim kavramı, bireyin yaşam süreci boyunca zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirirken, diğer yandan da belirlenen hedeflere yönelik yeni davranış ve becerilerin çok yönlü bir biçimde kazandırılması gayesini güden faaliyetlerin tamamı olarak nitelendirilmektedir (Akyüz, 2011).

Tarihsel süreç incelendiğinde, birçok düşünürün eğitim kavramına farklı açılardan yaklaştığı görülmektedir. Durkheim eğitimi, fizik ve toplumsal çevrenin insan üzerinde meydana getirdiği etkilerdir olarak tanımlamakta iken Kant ise, insanın her açıdan mükemmelleştirilmesi olarak ifade etmiştir. Eğitim, bireyin kendisi ve başkaları için bir mutluluk vesilesi olmakla birlikte eğitimin aynı zamanda yararcılık merkezli olduğu ve iyi yaşama imkanlarını sağlayan faaliyetlerin tamamını kapsadığı belirtilmektedir (Tezcan, 1984).

Eğitim faaliyeti, başlangıçta aile içerisinde gerçekleşmekte, daha sonra bilgilerin artıp karmaşıklaşması ile eğitim faaliyetlerinin tamamen bu amaçla yapılandırılmış olan kurumlarda ve görevi yalnızca öğretmek olan kişilerce yapılması gerektiği zaman içerisinde fark edilmiş ve benimsenmiştir (Oktay, 1991).

2.2 Beden Eğitimi ve Spor

2.2.1 Beden Eğitimi ve Sporun Tarihsel Gelişimi

Geçmiş çağlardan beri ademoğlu, hayatta kalma mücadelesi dahilinde koşmak, sıçramak, yüzmek, avlanmak için taş, mızrak ve ilkel aletleri kullanmak, özetle hareket etmek mecburiyetinde kalmıştır. İşte bu hareketler günümüzde sportif aktiviteler olarak tanımladığımız kavramın biçimsel olarak ilk halini meydana getirmiştir. İnsanlık tarihinde fiziksel eğitimin başlangıcı olarak nitelendirilebilecek bu faaliyetler beden eğitimi ve spor kavramının da köklerini meydana getiren bir olgu olarak kabul edilmektedir (Şentürk ve Özdilek, 2007).

Beden eğitimi ve sportif etkinlikleri içeren aktivitelerin tarihte ilk olarak Mezopotamya ve Anadolu'da görüldüğü, sonrasında ise coğrafi yollarla sosyal bir etkileşim içerisinde nesillerce aktararak Antik Yunan ve Roma medeniyetlerinde de devam ettirildiği belirtilmektedir (Kyle, 1983). Pers, Mısır, Babil ve Asur gibi antikite uygarlıklarının erkek nüfusuna savaş eğitimi vermek amacı ile ağırlık kaldırma, güreş, jimnastik gibi fiziksel aktivitelerin ilkel formlarını kullandıkları bilinmektedir. Özellikle kavimler göçü ile birlikte geniş bir coğrafyanın bu göçten etkilenmesi sonucunda, Hunların savaşa hazırlıklarına yönelik kullandıkları fiziksel aktiviteler farklı topluluklar arasında yayılmaya başlamıştır (DiCicco, 2003, Kafesoğlu, 1995). Kavimler göçü sonrasında Avrupa coğrafyasındaki feodal yapıda, fiziksel kuvvet kazanımı ve sosyal etkinlikler kapsamında binicilik, eskrim ve güreş gibi faaliyetleri gerçekleştirdikleri görülmektedir (Henrick, 1982).

Sanayi devrimi ile artan serbest zaman kavramı beraberinde beden eğitimi ve spor olgusunun da dönüşüme uğramasına sebebiyet vermiştir. Tenis, okçuluk, bisiklet ve takım oyunları gibi çeşitli sportif aktiviteler sosyalleşmenin ve serbest zamanı değerlendirmenin bir aracı olarak görülmeye başlanmış ve sonrasında okullarda beden eğitimi ve spor programlarının tatbiki süreci başlamıştır (McLean ve Hurd, 2011).

Söz konusu programlara bağlı olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim kurumlarında jimnastik salonları ve oyun alanlarına yer verilmiş, beden eğitimi öğretmenleri istihdam edilerek bu alanda önemli uygulamaların temeli atılmıştır. Beden eğitimi ve sporun toplumsal faydalarının daha iyi kavrandığı bu dönemde, Almanya'da kurulan spor kulüpleri ve İsveç'teki jimnastik ekolu önderliğinde genç nüfusa yönelik sportif faaliyetlere önem verilmiş, sportif başarı bir toplumsal bir güç unsuru olarak algılanmıştır (Kılıç, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti'nde beden eğitimi ve sporun gelişimi incelendiğinde, ilk yıllarda eğitim alanında gerçekleştirilecek reformlarda batılı bir anlayışa sahip olmak istenmiş ve bu bağlamda Avrupa ve Amerika Birleşik Devletlerinden eğitimciler ülkeye davet edilmiştir. 1924 yılında, davete icabet eden John Dewey, eğitim politikalarına ilişkin hazırladığı raporunda okul oyun alanlarının yalnızca öğrenciler için değil, halkın da kullanabileceği spor alanlarına dönüştürülmesi gerektiğini ileri sürmüştür (Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000).

Sağlıklı bir toplumun yaratılabilmesi için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin büyük önem arz ettiğini düşünen Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet döneminin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini yetiştiren ilk kurumunun 1933 yılında açılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda Gazi Orta Muallim ve Terbiye Enstitüsü Beden Terbiyesi Şubesi öğrenci yetiştirmeye başlamıştır (Güven, 2009). 1924 yılında yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte eğitim kurumlarında düzenlemeler gerçekleştirilmiş ve ilk öğretim ile orta öğretim seviyelerinde beden eğitimi ve spor dersleri müfredattaki yerini almış ve günümüze dek devamlılığını sürdürmüştür (Çelenk vd., 2000).

2.2.2 Beden Eğitimi ve Spor Kavramı

“İnsanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şekli” (İnal, 2003) olarak tanımlanabilen beden eğitimi ve spor, bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal yönlerden gelişimini sağlayarak kişiye iyi oluş imkanı veren ve fonksiyonel anlamda nitelikler kazandıran bir eğitim sürecidir (Kale ve Erşen, 2003). Buna ek olarak beden eğitimi ve spor, bireyin kendini tanımasına ve bunu sosyal çevresinde paylaşılabilesine olanak sağlayan, genel eğitimin içerisinde kritik noktada tamamlayıcı rolü bulunan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada beden eğitimi, öğrencilerin fiziksel aktiviteler aracılığı ile hareket sığalarını ideal seviyeye çıkarmalarını amaç edinmektedir (Çöndü, 2004).

Ferdin ruhsal ve fiziksel sıhhatini ve becerilerini ilerletme amacı güden beden eğitimi, iştirakçilerinin bireysel özelliklerine ve mevcut şartlara bağlı olarak değişken esnek kaidelere dayanan, spora, oyuna ve cimmnastiğe yönelik çalışmaları içeren çok yönlü faaliyetler olarak tanımlanabilmektedir (Aracı, 2006). Bu noktada, bireyin yalnızca yaşamsal fonksiyonlarının gelişimine katkı sağlamadığı bunun yanı sıra kaygı, stres ve depresyon gibi zihinsel fonksiyonları olumsuz etkileyen sendromlara karşı da etkili bir antidot görevi görebiliyor olması, beden eğitiminin çok yönlü olmasını sağlayan ana unsur olarak değerlendirilmektedir (Morgan, Saunders ve Lubans, 2012).

Spor kavramı ise, hareket ve mücadele temelli alıştırmaya ve müsabakalar olmakla birlikte, bireysel yahut takım halinde uygulanabilen, kendine has kaideleri bulunan ve genel anlamda müsabaka ve rekabet amaçlı zihinsel ve fiziksel yetilerin gelişimini sağlayan, eğiten ve eğlendiren uğraşlar bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Kılıcıgil, 1985).

Bir diğerk tanımda ise spor; *“ferdin tabi çevresini, beşeri çevre haline getirirken, elde ettiğikabiliyetleri geliştiren belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferden veya grupla, boş zaman veya tüm zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığk, sosyalleştirici, ruh ve fiziğik geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavram”* şeklinde ifade edilmektedir (Erkal, 1982).

Toplumun kaidelere uygun biçimde yaşamını sürdürebilmesi, sağlıklı ilişkiler kurulabilmesi ve müspet davranışsal niteliklere sahip olabilmesi noktasında fiziksel ve zihinsel anlamda sağlıklı durumda olmaları önemli bir husus olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, yukarıda bahsedilen özelliklere sahip toplumun fertlerini meydana getirme gayesine en önemli hizmetlerden birini beden eğitim ve spor aktiviteleri sağlamaktadır (Aracı, 2006).

Ferdin fiziksel aktivitelere katılarak davranışlarında bilinçli olarak beden eğitiminin amaçlarına uygun bir biçimde değişim sağlanması önemli bir husus olmakla birlikte, eğitimin diğerk kollarından farklı olarak beden eğitimi, fiziksel hareket yolu ile insanın eğitilmesini sağlamaktadır (Tamer ve Pulur, 2001).

Beden eğitiminin amaçları incelendiğinde karşımıza 4 ayrı ana başlık çıkmaktadır. Bunlar şu şekildedir:

- Fiziksel gelişim
- Motor gelişim
- Zihinsel gelişim
- Duygusal gelişim.

Muntazam bir biçimde gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin, solunum ve dolaşım sistemine pozitif yönde etki ederek kas kalite ve kuvvetini artırdığk bilinmektedir. Fiziksel olarak kişiyi disipline ederken bu sayede bireye duygusal anlamda da müspet etkiler sağlamak, beden eğitiminin bir diğerk amacı olarak görülmektedir (Uğurlu, 2015).

Lumpkin (1996)’in yaklaşımına göre ise beden eğitiminin amaçları şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Bilişsel Amaçlar:

- Vücut Fonksiyonları,
- Sağlık,
- Büyüme ve gelişme süreci,
- Motor öğrenme.

b) Duyuşsal Amaçlar:

- Kendine güvenme,
- Değer yargıları,
- Kişilik gelişimi,
- İletişim becerisi,
- Nezaket,
- Fair play,
- Kendini kontrol etme,
- Kendini disipline etme,
- Eğlence,
- Gevşeme,
- Kendini ifade etme,
- Nasıl kazanacağını ve nasıl kaybedeceğini öğretme.

c) Psikomotor Amaçlar:

- Temel hareket modelleri,
- Motor beceriler,
- Temel oyun becerileri,
- Algısal motor beceriler,
- Kalp damar dayanıklılık,
- Kas kuvveti ve dayanıklılığı,
- Esneklik.

Türkiye’de beden eğitiminin ana hedefinin, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda öğrencilerin fiziksel ve kişisel niteliklerini artırmak, üretken ve iyi ahlaklı bireyler yetiştirmek olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda Türk Milli Eğitiminde beden eğitiminin temel amaçları şu şeklide açıklanmaktadır:

- Atatürk ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor hususundaki fikirlerini benimseyebilme.
- Vücuttaki organ ve sistemleri bütüncül bir yaklaşımla güç kazanımını sağlayabilme ve geliştirebilme.
- Eklemler ile sinir-kas arasındaki koordinasyon becerisini geliştirebilme.
- Doğru ve sağlıklı duruş biçimine yönelik alışkanlık edinebilme.

- Beden eğitimi ve spor ile ilgili temel bilgi ve becerilere haiz olabilme.
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- Halk oyunları ile ilgili bilgi ve becerilere haiz olabilme.
- Milli bayram törenlerine yönelik bilgi ve farkındalık sahibi olma.
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa olumlu etkilerini benimseyerek, serbest zamanları sportif aktiviteler ile değerlendirme isteğini oluşturma.
- İlk yardım ve temel sağlık kaideleri ile alakalı bilgi ve beceriyi edinebilme.
- Doğayı sevmeyi ve korumayı sağlayacak bakış açısını iktisap edebilme.
- Teşrikimesai alışkanlığı edinebilme.
- Görev ve sorumlulukları yerine getirebilme becerisi ve farkındalığı yaratma.
- Öz güven seviyesini yükselterek doğru karar verebilme yetisini sağlama.
- Adil oyun hususunda farkındalık sağlayabilme
- Demokratik yaşama ilişkin kuralların gerektirdiği davranış biçimlerini edinebilme.
- Kamu kaynaklarını koruyabilme ve verimli kullanabilme.
- Sportif araç ve tesislerin kullanımı hakkında bilgi sahibi olma (Türkeli, 2018).

Bu genel amaçların yanı sıra beden eğitimi ve sporun, öğrencilerin ihtiyaç, ilgi ve yeteneklerine bağlı olarak şekillenebilecek özel amaçlarının da bulunduğu belirtilmektedir. Söz konusu amaçlar Nebioğlu'na (2006) göre, şu şekilde açıklanabilmektedir:

- Öğrencilerin fiziksel potansiyellerine yönelik özelliklerini en iyi biçimde geliştirmeye yardımcı olma,
- Sağlıklı bir yaşam amacı ile iyi yaşama davranışlarının sürekliliğini kazandırma,
- Motor becerilerin gelişimine katkıda bulunabilecek fiziksel aktivitelere katılımı artırma,
- Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin önemini kavrayabilme,
- Fiziksel hareketlerin yapısını kavrayarak yeni hareketler oluşturabilme,
- Yaşam boyu haz duyarak yapılabilecek fiziksel etkinlikleri itiyat olarak kazandırma,
- Duygu ve moral durumuna katkı sağlama,
- Vücut yapısını geliştirme,
- Topluma karşı müsamaha ve ihtiram göstermeyi sağlama,
- İyi bir lider ve aynı zamanda iyi bir izleyici olabilme,

- Kendini gerçekleştirme ihtiyacını giderebilme,
- Güçlü ve zayıf yönlerin tanınmasını sağlayarak sınırlılıkların farkında olabilme,
- Branşa özgü hareketleri sergileyebilme,
- Bireysel ve takım olarak mücadele arzusunu gösterme,
- Özgüven seviyesini yükseltme,
- Duygular ve buna bağlı olarak davranışlar üzerinde hakimiyet kurabilme,
- Kaidelere uymanın önemini kavrama ve otoriteye saygı gösterebilme,
- Paylaşımçı ve hayırsever olmayı öğrenme,
- Spor branşlarının kaidelerini ve dinamiklerini öğrenme,
- Hayal gücü ve yaratıcılık yetilerini geliştirme,
- İstendik sosyal tutumların kazanılmasına yardımcı olma.

2.2.3 Beden Eğitimi ve Spor Dersleri

Tinsel yetileri geliştirmekle beraber, bireyin çok yönlü bir biçimde geliştirmek eğitim sürecinin temel amacıdır. Bireyin sahip olduğu bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal özellikler bu noktada önem arz etmektedir. Yüksek bir yaşam kalitesine haiz olabilmek adına, tecrübe edinilen eğitim sürecinde kazanılan bilişsel ve duyuşsal edinimlerin yanı sıra fiziksel kazanımlara yönelik öğelere de gereken önem verilmelidir. Bu noktada sportif etkinlikler ve beden eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır (Demirhan, 2006).

Sportif etkinliklerin eğitim çatısı altında en önemli faaliyet alanı olarak beden eğitimi dersleri görülmektedir. Öğrencilerin çok yönlü gelişiminde önemli rol oynayan beden eğitimi dersleri, kişiye olumlu özellikler katarak, onların zihinsel ve fiziksel olarak eşgüdümlü bir biçimde, bilişsel ve motorik beceriler yönünden olgunlaşmalarına katkı sağlamaktadır (Ommundsen ve Lemyre, 2007).

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersleri aracılığı ile zihni, fiziki ve ruhi gelişimleri sağlanmakta, bu sayede de üretken, yüksek niteliğe sahip bir toplum oluşturulması hedeflenmektedir. Enerjik ve dinamik bir yapıya sahip genç nüfusun bu özelliklerini doğru noktalara kanallı edebilme, onları zararlı alışkanlıklardan koruyarak bilgi ve becerilerini geliştirecek faaliyetlere yönlendirme hususunda beden eğitim ve spor derslerinin rolünün oldukça büyük olduğu görülmektedir (Dalkıran, Altıntaş, Gündüz, Sunay ve Akgül, 2004).

Çocuk yaştaki öğrencilerin temel anlamda hareket becerilerine gelişimine önemli bir katkısı olan beden eğitimi ve spor dersleri bu nedenle gerek ilköğretim gerekse ortaöğretim

seviyesinde eğitim programının vazgeçilmez bir süjesi olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemlerde hareket becerilerinin ediniminden eksik kalan çocukların ilerleyen dönemlerde bu hususta çok daha zorlandıkları görülmekte, bu da nitelikli beden eğitimi ve spor dersinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır (Nebioğlu, 2006).

Toplumun yaşam kalitesinin istenen seviyede olabilmesi noktasında doğrudan etkili bir olgu olarak görülen beden eğitimi dersleri, öğrencilerin yaşam boyu sportif etkinliklere katılımcı olarak iştirak edebilmeleri adına gereken temel nitelikleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu noktada öğrencinin bizzat sürecin içinde etkin olarak bulunması ve gelişiminin gözlenerek denetlenmesinin ve öğrencide bu konuda bir farkındalık yaratılmasının alınacak verim adına önemli bir husus olduğu belirtilmektedir (Erturan İlker, 2010).

Beden eğitimi ve spor derslerinin gelişime olan katkısı incelendiğinde karşımıza 4 ayrı kategori çıkmaktadır. Bunlar fiziksel gelişime olan katkısı, zihinsel gelişime olan katkısı, psikomotor gelişime olan katkısı ile duygusal ve toplumsal gelişime olan katkısı olarak ifade edilmektedir.

Fiziksel nitelikleri aşamalı ve süratli bir biçimde değişen çocukların uygun fiziksel aktiviteler eşliğinde bedensel anlamda doğru ve verimli bir biçimde gelişebilmeleri önemlidir. Bundan dolayıdır ki, etkin bir biçimde uygulanan beden eğitimi ve spor dersleri, çocukların bedensel gelişimlerine doğrudan katkı sağlamaktadır (Kirchner ve Fishburne, 1995).

Uygun planlanmış beden eğitimi ve spor programları, çocukların sayı, söz, hareket, resim gibi zihinsel süreçler ile yakın ilişkiye sahip olgular hususunda farkındalık yaratabilmekte ve bunun neticesinde sportif aktiviteler aracılığı ile çocukların zihni yetileri gelişebilmektedir (Topkaya, 2012).

Kas mukavemet kapasitesi, kalp solunum kapasitesi, esneklik gibi fiziksel uygunluk etkenleri ile birlikte hareket kabiliyeti, koordinasyon, denge gibi motorik becerileri kapsayan psikomotor özelliklerin gelişiminde beden eğitimi ve spor derslerinde yer alan etkinliklerin rolü oldukça büyüktür (Yaylacı, 2012).

Beden eğitimi ve spor dersleri aracılığı ile öğrencilerin kişisel ve sosyal niteliklerine de etki edebilmek mümkündür. Sportif etkinlikler sayesinde öğrenci duygularını doğru biçimde ifade edebilmeyi, saldırganlık, kıskançlık ve öfke gibi istenmedik duygularını

kontrol altına alabilmeyi öğrenmektedir. Bunun yanı sıra beden eğitimi ve spor dersleri, çocukların grup içerisinde uyum göstererek hareket edebilme, sorumluluk alma ve yerine getirme, uygun biçimde iletişim kurabilme gibi müspet niteliklerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Tamer, 1987).

2.2.4 Beden Eğitimi ve Spor Derslerine Yatkinlık

Öğrenciler için yatkinlık kavramı, olumlu yahut olumsuz tecrübeler, çevresel faktörler ile yaşanmış olan karşılıklı etkileşime, toplumsal beklentilere, arkadaş çevresinden, aileden ve öğretmenlerden alınan geri bildirimlere dayalı olarak vuku bulan bir olgudur. Söz konusu olgunun etkileri, öğrencilerin güncel deneyimleri ile birlikte bir süreçten geçerek devamlı bir biçimde fikir, hissiyat ve davranış biçimleri üretmektedir (Bandura, 1986),

Beden eğitimi ve spora yönelik yatkinlık, öğrencilerin fiziksel aktivitelere olan tutum, bilgi, öz yeterlik ve inanış kapasitelerini ifade eden bir kavram olarak nitelendirilmektedir. Bu noktada kişisel özelliklere bağlı olarak kolaylaştırıcı ve pekiştirici faktörler yatkinlık faktörü ile bir araya gelerek fiziksel aktivitelere yönelik mümarese durumunu meydana getirmektedir (Welk, 1999).

a) Kolaylaştırıcı faktörler:

- Fiziksel olarak aktif olma,
- Motor beceri düzeyi,
- Yaşanılan çevre,
- Spor tesislerine erişim imkanları,
- Biyolojik özellikler

b) Pekiştirici faktörler:

- Okul,
- Aile,
- Öğretmen,
- Arkadaş.

c) Yatkinlık faktörü:

- Beden eğitiminde yer alan fiziksel aktivitelere yönelik kişisel deneyim.
- Beden eğitiminde yer alan fiziksel aktivitelere yönelik algı (Ahn vd., 2015).

Fiziksel aktivite davranışına karar verme noktasında iki temel soru üzerinde durulduğu belirtilmektedir. Bunlardan ilki, öz yeterlik seviyesine bağlı olarak sorulan “yapabilir

miyim?’’ sorusudur. İkincisi ise tutum algısı ile eşdeğer olan ‘’buna değer mi?’’ sorusudur. İki soruya da evet cevabını veren öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik katılım ve elde ettikleri verimin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Chen, Welk ve Joens-Matre, 2014).

Yatkınlık faktörünün ilk etken sorusu olan ‘’ yapabilir miyim?’’, öz yeterlik kavramının yanı sıra benlik değer ve algılanan handikaplar ile de yakından ilişkilidir. Bu noktada öğrencinin kendisine yönelik yetenek algısına bağlı olarak fiziksel aktivitelere yönelik davranışsal tercihleri şekillenmektedir. Bir diğer etken olan ‘’buna değer mi?’’ sorusunda ise öğrencinin fiziksel aktivitelerden elde edeceğine inandığı yarar önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, bireyin beden eğitimi ve spor derslerinde gerçekleştireceği etkinliklere yönelik müspet bir tavır içerisinde olması içsel motivasyonuna da doğrudan etki etmekte ve yatkınlık seviyesini artırmaktadır (Zi ve Cardinal, 2013).

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine katılımı esnasında mevcut yatkınlıkları ve algıları, derslerde yaşadıkları tecrübeleri etkilemektedir. Bu doğrultuda, deneyimler aracılığı ile oluşan algıları, öğrencilerin okul dışı sportif aktivitelere katılımlarına da doğrudan tesir etmektedir (Beasley ve Garn, 2013).

2.3 Temel Psikolojik İhtiyaçlar

İhtiyaç, beyinin yapısında bilgisel ve algısal becerileri yönlendiren fizyolojik kimyasal bir olgu olarak ifade edilmektedir. İhtiyaçların ortaya çıkışında ve şekillenmesinde içsel kaynakların yanı sıra çevresel etmenler de etkili olabilmektedir. Organizma bu noktada ortaya çıkan ihtiyaçları gidermek amacı ile harekete geçer ve münasip davranış biçimini meydana getirmektedir. Bireyin amaçları, eğilimleri ve arzuları, ihtiyaçlarının oluşumunda en önemli içsel etkenler olarak gösterilmektedir (Ryan, 1995).

İnsan davranışlarının karmaşık ve çok faktörlü bir yapıdan meydana geldiği ve bu yapı içerisinde, davranışların belirlenmesi noktasında temel psikolojik ihtiyaçların ana etken olduğu belirtilmektedir. Bireyi, sergileyeceği davranışlara yönelten güdülerin çeşitli ihtiyaçlardan kaynaklandığı ve bu ihtiyaçların fizyolojik, psikolojik veya sosyal olabileceği görülmektedir (Baymur, 1994).

Fizyolojik ihtiyaçlar hayatta kalma güdüsüne yöneliktir ve öğrenilmemiştir. İnsanlarda doğuştan itibaren içgüdüsel olarak bulunmaktadır. Açlık, susuzluk, uyuma, dinlenme gibi

bedensel anlamda giderilmesi yaşam için elzem olan ihtiyaçlardan meydana gelmektedirler. Fizyolojik ihtiyaçların döngüsel olarak kendini tekrar ettiği ve doyurulması gerektiği bilinmektedir. Söz konusu ihtiyaçlar yaşamın ilk yıllarında ve çocukluk yıllarında doğal bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmakta, sonraki dönemde ise güdülerin de etkisiyle birlikte psikolojik ve sosyal ihtiyaçların meydana gelmesine ön ayak olmaktadır. Temel psikolojik ihtiyaçların yaşam içerisinde tecrübe edilen hadiseler neticesinde gelişim gösterdiği, kişinin karakter yapısı ve tavırları üzerinde etkili olduğu, karakter gelişimine, toplumsal çevre ile olan etkileşimin biçimine doğrudan tesir ettiği gözlemlenmektedir. Sonradan meydana gelen psikolojik ihtiyaçlar, öğrenilmekle birlikte, kişiden kişiye ve toplumdan topluma az da olsa belli bir seviyede değişkenlik gösterebilmektedir. Temelinde fizyolojik ihtiyaçlar bulunan psikolojik ihtiyaçlar, beslenme arzusunun zamanla biçim değiştirerek çalışmak, kazanç elde etmek ve yeni insanlarla etkileşim içine girmek şeklinde dönüşüme uğramasıyla açıklanabilmektedir (Köknel, 2005).

Temel psikolojik ihtiyaçların periyodik bir biçimde tekrarlanma özelliğinin olduğu görülmektedir. Dönemsel olarak, birbirine zıt olarak algılanan yalnız kalma ile sosyalleşme ihtiyacı yahut yardım alma ile yardım etme gibi ihtiyaçların öncelik sırasında değişimler olabilmektedir. Bunun yanı sıra psikolojik ihtiyaçların birbirinden bağımsız olarak değil, etkileşim ve iletişim halinde oluştukları ifade edilmektedir. Tek bir davranışın birden fazla ihtiyacı gidermesi durumunda ise ihtiyaçların erimesi kavramı meydana gelmektedir (Murray ve Shneidman, 1981).

Farklı koşullarda ve farklı biçimlerde reaksiyon gösterme durumuna amade olabilmeyi de ifade eden temel psikolojik ihtiyaçlardan bazıları Murray'a (1951) göre şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Acıdan kaçınma: Fiziksel yaralanma, hastalık ve ölümden kendini koruma.
- Alçalma: Dış etkenlere edilgen bir biçimde boyun eğme.
- Anlaşılma: Eylem ve davranışların diğerleri tarafından idrakini sağlama.
- Aşağılanmaktan kaçınma: Küçük düşmekten imtina etme.
- Başarı: Zor işlerin üstesinden gelme.
- Başatlık: Diğerlerinin davranışlarını kontrol etme.
- Birlikte olma (ilişki): Diğerleri ile samimi ilişkiler kurmak yahut teşrikimesai yapmaktan haz alma.
- Cinsellik: Cinsel münasebet kurma ve sürdürme.

- Düzen: Nizam ve intizam dahilinde hareket etme.
- Gösteriş: Diğerlerinin üzerinde tesir yaratma.
- Karşıt tepkide bulunma: Yetersizliğe karşı tedbir alma.
- Kendini Suçlama: Yanılgı ve yenilgiyi kendine itiraf etme ve suçlama.
- Oyun: Eğlence amaçlı hareket etme.
- Özerklik: Hür olma ve handikaplardan kurtulma.
- Saldırganlık: Manileri şiddet yolu ile yenme.
- Savunuculuk: Tenkit ve suçlamalara karşı kendini savunma.
- Şefkat gösterme: Düşkün durumda olanlara yahut yardıma ihtiyacı olanların gereksinimlerini giderme.
- Uyarlık: Üstlerini destekleme ve takdir etme.

Diğer bir yaklaşımda ise ihtiyaçların belli bir hiyerarşi içerisinde olduğu ve basamakların yükselmesi ile birincil ihtiyaçlar olan fizyolojik ihtiyaçlardan, ikincil olarak addedilen psikolojik ihtiyaçlara geçildiği belirtilmektedir. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi olarak literatürde yer alan bu yaklaşımın basamaklar şu şekildedir:

- Fizyolojik ihtiyaçlar: Açlık, susuzluk, uykusuzluk gibi yaşamın devam etmesi için şart olan ihtiyaçlar.
- Güvenlik ihtiyacı: Organizmanın düzenli, şartları kestirilebilir bir ortamda yaşamını devam ettirebilme isteğini ifade etmektedir. Güvensiz bir çevreye sahip biçimde yaşayan ya da iş güvencesi olmayan bireyler, vakitlerinin ve içsel kaynaklarının büyük bir kısmını kendilerini ve sahip olduklarını koruma çabaları ile geçirdikleri görülmektedir.
- Sevgi ve ait olma ihtiyacı: Bir gruba dahil olma, diğerlerinden onay ve şefkat görme gibi ihtiyaçları içermektedir. Tecrübe edilen sosyal etkileşimler yolu ile doyurulmaktadır.
- Saygı ihtiyacı: Bireyin kendine saygı duyma ihtiyacı ve diğerlerinden saygı görme ihtiyacı olarak iki kısma ayrılmaktadır. Yeterlik, özgüven, başarı, özerklik gibi gereksinimler kendine saygı duyma ihtiyacını karşılarken, olumlu nitelendirilme, kabul görme, statü sahibi olma gibi etkenler ise başkalarından saygı görme ihtiyacını oluşturmaktadır.
- Kendini gerçekleştirme ihtiyacı: Hiyerarşinin en üst basamağında yer almakta ve bireyin kendi kapasitesini maksimum seviyede kullanarak hedeflerine erişebilme

gayesini ifade etmektedir. Alt düzeydeki ihtiyaçların yeterli düzeyde giderilmesi neticesinde doyurulması mümkün olan kendini gerçekleştirme ihtiyacı, kişiden kişiye değişkenlik gösteren bir yapıya sahip olabilmektedir. Bu basamağa erişmiş bireyler, yaşamdan ne bekliyor ve istiyorum, neyi başarmak ve ne yöne gitmek istiyorum gibi soruları kendilerine sormakta, verilecek cevaplar ve ortaya çıkacak ihtiyaçlar farklılık göstermektedir (Engler, 2006).

Burger'a (2006) göre ihtiyaçlar hiyerarşisinin son basamağına ulaşarak kendini gerçekleştirme ihtiyacını gideren bireylerin şu özellikleri taşıdıkları belirtilmektedir:

- Davranışlarında yapay olmaktan sakınır ve samimidir.
- Demokratik kişilik yapısına sahiptir.
- Gayeler ile araçları ayırt edebilme yetisine sahiptir.
- Hakikatleri daha doğru şekilde algılar ve ilişki kurar.
- İç dünyasında gizemsel tecrübeler yaşar.
- İnsanlığa yönelik yakınlık ve ilgi duyma eğilimindedir.
- Kendini ve toplumsal çevresini olduğu şekilde kabullenir.
- Kendisine yönelik mizaha karşı olumlu bir duruş sergiler.
- Kreatiftir.
- Kültürel bakımdan sınırlandırmaya karşı mukavemet gösterir.
- Müstesnadır ve yalnızlığa gereksinim duyar.
- Olgusal anlamda iyi ile kötü arasındaki ahlaki tefriğe haizdir.
- Özerklik isteği duymakla birlikte, toplumdan ayrık biçimde yaşama eğilimi gösterir.
- Problemlerin direkt olarak kendisine odaklanır.
- Sosyal etkileşimlerinde yoğun ve hakiki ilişkilere önem verir.
- Yaşama yönelik coşku ve minnet duygularına sahiptir.

Bireyler, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik tekrar eden engellemeler ile karşılaşmaları durumunda, buna karşı içsel bir savunma mekanizması oluşturmaktadırlar. Oluşan bu mekanizma, karşılanamayan psikolojik ihtiyaçlarını, karşılanabilen diğer ihtiyaçlarla telafi etme eğilimi göstermektedir (Deci ve Vansteenkiste, 2004). Temel psikolojik ihtiyaçlarını gideremeyen bireylerin kişisel gelişimlerinin de önemli boyutlarda sekteye uğradığı ifade edilmektedir. Özellikle çocukluk çağında temel psikolojik ihtiyaçların karşılanamaması durumunda içsel motivasyon seviyesinin düştüğü

ve tamamen kendi güvenliklerine yönelik bir tavır sergiledikleri görülmektedir (Kasser, Koestner ve Lekes, 2002).

Temel psikolojik ihtiyaçların doğuştan gelen bir dürtü olmakla birlikte zaruri ve evrensel olduğu belirtilmektedir. Cinsiyet, ırk, sosyoekonomik ve sosyokültürel özelliklerden bağımsız olarak kabul edilebilir seviyede gelişim ve fonksiyonellik adına, söz konusu ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Sosyal anlamda ilerleme ve ruhsal iyi oluş adına da elzem olarak görülen temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması durumu bilhassa kişilik ve karakterin oluştuğu yaşlarda oldukça önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Deci ve Ryan, 2000).

Bireyin zaruri olarak algıladığı ancak eksikliğinden kaynaklı olarak doyumsuzluk hissi yarattığı durumlar, ihtiyaç kavramını ortaya çıkarmaktadır. İhtiyacın giderilmesi ile sağlanan doyum, bazı durumlarda vazgeçilmez olarak değerlendirilebilmekte, bu da bireyde gereklilik halini meydana getirmektedir. Bu noktada, ihtiyaç ve gereklilik kavramlarının, literatürde ve günlük hayatta sık bir biçimde birbirlerinin yerine kullanıldıkları görülmektedir ki bu noktada ortaya temel ihtiyaçlar kavramı çıkmaktadır (Forti ve Bisogno, 1981).

Temel ihtiyaçlar kavramının varlığından söz edebilmek adına öne sürülen kıstaslar şu şekildedir:

- Menfi şartlar haricindeki tüm koşullar altında kolaylıkla etki sağlayabilmeli.
- Hissi bir niteliğe sahip olmalı.
- Kognitif işleyişleri yönlendirmeli.
- Ket vurulması durumunda hastalık belirtilerine sebebiyet vermeli.
- Giderilmesi gayesi ile düzenlenmiş amaç yönelimli davranışları ortaya çıkarmalı.
- Evrensel, herkes için geçerli olabilecek hislerden oluşmalı.
- Diğer dürtüler neticesinde türemiş olmamalı.
- Davranış çeşitliliğine etki etmeli.
- Psikolojik işlevleri aşan etkilere sahip olmalıdır (Baumeister ve Leary, 1995).

İhtiyaç kavramının işleyişini anlama noktasında sürecin içerisinde, açıklayıcı belli başlı aşamaların mevcut bulunduğu görülmektedir. Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Şuur harici olarak, bir şeyin fazlalığı yahut noksanlığı için daha fazla ya da daha az acı hissine bağlı olarak tedirginlik durumuna ilişkin içgüdüsel hadiseler.

- Geride kalmış olay ve durumları değiştirmeye yönelik eğilim, memnuniyetsizlik yaratan koşulları değiştirmek için duyulan arzu.
- Bir ihtiyacı kısmen ya da tamamen giderebilecek, bizar durumunu ortadan kaldıracabilecek olgunun tanımlanması.
- İhtiyaç doyumunu sağlayacak olan araç ya da eylemlerin nitelendirilmesi.
- İhtiyaç yoğunluğuna bağlı olarak gerçekleştirilecek eylemlerin yaratacağı sonuçların detaylı bir biçimde tasarlanması.
- İhtiyaç doyumuna ulaşılması neticesinde yeni ihtiyaçların idrak edilmesi (Forti ve Bisogno, 1981).

Öz belirleme kuramı dahilinde bireyin gelişimsel etkenlerine, sıhhatine ve iyi oluş durumuna etki eden temel psikolojik ihtiyaçların özerklik, yeterlik ve ilişkisellik olmak üzere 3 ana tema altında toplandığı belirtilmektedir (Ryan, 1995). Özerklik ihtiyacı, hür bir biçimde seçimler yapabilme sureti ile davranışsal süreçlerini yönetebilmesini ifade etmektedir. İlişkisellik ihtiyacı sosyal anlamda doyurucu ilişkilere ve ait olma hissiyatına sahip olması durumunu betimlerken, yeterlik ihtiyacı ise kişinin çevresi ile olan etkileşimlerinde kendini yetkin hissetmesi durumunu tanımlamaktadır (Ryan ve Brown, 2003).

2.3.1 Özerklik İhtiyacı

Bireyin eylemleri üzerinde kontrol sahibi olabilmesi neticesinde özerkliğe haiz olmaları, eylem ve davranışlarını hür irade ile tercih ederek süreci kendi kararları ile yönetebilmeleri anlamına gelmektedir. Özerklik ihtiyacı bakımından doyuma ulaşabilmek adına kişinin herhangi bir tahakküm altında olmaksızın kararlarını verebilmesi gerekmektedir. Bireyin davranışlarına yönelik bir baskı halinin mevcut olduğu durumlarda özerklik ihtiyacının karşılandığından söz edebilmek mümkün değildir. Bu noktada kişinin isteklerinin ve seçim serbestliğinin farkında olması ve bunları uyguluyor olabilmesi neticesinde ancak söz konusu ihtiyacın karşılanabilmesi muhtemeldir (Deci ve Ryan, 2000).

Özerklik ihtiyacına sahip birey, duyguları doğrultusunda, eylemlerinin sürecine kendisinin karar vermesi ve kendini onaylayabilmesi isteğine sahiptir. Bu noktada özerklik ile bağımsızlık kavramlarının birbirinden farklı olduğu belirtilmektedir. Özerklik kavramı kendi kendini tedvir etmesini ifade etmekte iken, bağımsızlık kendine bakabilme yetisidir. Özerklik ihtiyacının karşılandığı algısına sahip bireyler, aksiyonlarını mütenasip bulmakta ve bunun sorumluluğunu üstlenmektedirler. Özerklik ihtiyacının karşılanmadığı algısına

sahip bireyler ise üzerlerinde psikolojik anlamda tahakküm hissetmektedirler Costa, Soenens, Gugliandolo, Cuzzocrea ve Larcen, 2015).

Özerkliğin bu anlamda duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üçe ayrıldığı öne sürülmektedir. Duyuşsal özerklik bireyin duyguları üzerindeki hakimiyetini, bilişsel özerklik, kendi kararlarını alabilme durumunu, davranışsal özerklik ise kişinin kendi davranışları üzerindeki kontrolünü ifade etmektedir (Weinstein, Przybylski ve Ryan, 2012).

Bireylerin eylemlerinde özerklik kavramı içsel bir dayanak kaynağı olarak algılanmaktadır. Tercih edilen davranış biçiminin özerklik seviyesi ile bireyin bu davranış için sorumluluk alma güdüsü doğru orantılıdır. Bu noktada özerklik ihtiyacının karşılanmasında, içsel güdülenmenin, minimum seviyede baskı ve gerginliğin, yüksek öz saygı seviyesinin, fiziksel ve zihinsel anlamda iyi oluş halinin önemli etkenler olarak rol oynadığı belirtilmektedir (Deci ve Ryan, 1987).

Özerklik birinin eylemleri için içsel destektir. Diğer bir deyişle, kişinin eylemlerinin kendisine ait olma hissidir. Dolayısıyla, özerk davranış seçilmektedir. Davranış ne kadar özerk ise, kişi, kendisine o kadar uygun bulur ve davranışları için sorumluluk alır. Özerklik desteği genelde daha çok içsel motivasyon, daha büyük ilgi, az baskı ve gerginlik, yüksek özsaygı, daha çok güven, davranışsal değişimin daha çok devam etmesi, daha iyi fiziksel ve psikolojik sağlık ile ilişkilendirilmektedir (Deci ve Ryan, 1987).

2.3.2 İlişkisellik İhtiyacı

İnsanoğlu tabiatı gereği, gerek fiziksel gerekse de psikolojik olarak yalnız yaşamaktan ziyade sosyal anlamda diğer bireylerle etkileşim ve iletişim kurma ve bir topluluğun parçası olma ihtiyacı içindedir (Sarı, Yenigün, Altıncı ve Öztürk, 2011).

Toplumlara meydana getiren bireyler tarafından benimsenen ve ortak bir paydada kabul edilen belli başlı sosyal kaide ve değerler mevcuttur. Bu değerler bireyler tarafından dikkate alınmaya ve etkileşime girdiği bireylere yönelik davranışlarında kaidelere uygun davranmaya çabalamaktadırlar. İlişkisellik ihtiyacı neticesinde bireyler, yaşamlarında önem verdikleri kimseleri önemsemekte ve onlarla etkileşim içinde olarak bağ kurma yolunu tercih etmektedirler (Malhotra, 2004). İlişkisellik ihtiyacının temel motivasyonu, diğer bireylerle yakın ilişkiler kurabilme, ortak bir paylaşım alanı yaratma, çatışmadan kaçınma ve ait olma ihtiyacı olarak açıklanmaktadır (Baumesiter ve Leary, 1995).

Ryan ve Deci (2000), ilişkili olmayı diğerlerine ait olma ve bağlı olma ihtiyacı olarak tanımlamışlardır. Andersen'e (2000) göre, ilişkili olma ihtiyacı, kişinin duygusal olarak cevap verilebilirliğinin yanında sıcaklık, kabul ve duyarlılık yaşantılarını deneyimlemesini içermektedir. Birey, arzularına uyumlu olan şekilde çevresiyle ilişki kurarak ihtiyacını karşılamak istemektedir. Buna ek olarak, kişi etkileşim halindeyken ilişkiyi başlatmak ve ilişkide kontrollü ve bağımsız olmakla birlikte, güvende olmak da istemektedir (Kesici, 2008). İlişkili olma ihtiyacı karşılandığında, insanlar onlarla ilgilenenlere karşı bağlılık hissetmektedir. Bu ihtiyaç karşılanmadığında ise, insanlar sosyal yabancılaşma ve yalnızlık deneyimlemektedirler (Costa ve ark., 2015).

İlişkisellik ihtiyacı, samimi ve güvenilir insani ilişkilere duyulan bir gereksinim olmakla birlikte kişilerin değer verdikleri insanlar tarafından önemsenmeleri durumunda bu ihtiyaç karşılanabilmektedir. Sosyal paylaşımları yolu ile tatminkar bir seviyede bağ kuran bireylerin ruhsal ve fiziksel açıdan daha sağlıklı olmaya meyilli oldukları belirtilmektedir. Bunun yanı sıra birey, kurduğu ilişkilerinde anlaşıldığı ve takdir gördüğünü hissettiği durumlarda daha kolay bağ kurabilmekte ve ilişkisellik ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilmektedir (Kaap-Deeder vd., 2015).

2.3.3 Yeterlik İhtiyacı

Yeterlik ihtiyacı, bireyin tecrübe ettiği hadiseleri yönetebilmesine bağlı olarak yaşadığı zorlu durumları aşabilmesi adına kendini yeterli durumda görme arzusunu ifade etmektedir. Birey, hedeflerine ulaşabiliyor, sorumluluklarının üstesinden gelebiliyor ve bunları yaparken sahip olduğu becerilerinin farkına varabiliyorsa, yeterlik ihtiyacını karşıladığı söylenebilmektedir. Biyolojik ve duygusal olarak iki ana başlık altında incelenebilen yeterlik ihtiyacı, hayatta kalma iç güdüsü ve bunu başarabilme biyolojik anlamda bir yeterlik ihtiyacı iken, icra ettiği eylemlerde kendini başarılı ve yeterli görebilme durumu ise duygusal yeterlik safhasını ifade etmektedir (Deci ve Ryan, 1985).

Bireylerin yaşamlarına etki eden vakaların üzerinde tesiri olabilecek seviyede başarımlarını gösterebilmelerine ilişkin inançları, algılanan öz-yeterlik olarak da ifade edilebilmektedir. Kişi, kendisinde algıladığı öz yeterlik durumuna göre hislerine, düşüncelerine ve motivasyon kaynaklarına yönelik kararlar vermektedir. Bu noktada, yetilerine güveni yüksek olan bireylerin zorlu şartları bir tehdit olarak görmekten ziyade onların üzerine gittikleri, yetilerine güveni düşük bireylerin ise zorlu olaylar karşısında kendilerinden şüphe ettikleri ve kaçındıkları görülmektedir (Bandura, 1997).

Yeterlik ihtiyacı aynı zamanda, bireyin potansiyelini optimum seviyede zorlamasını, yetilerini ilerletmeye çabalamasını sağlamaktadır. Bu noktada yeterlik, kazanılan bir beceriden çok, icra edilen bir eylemi özgüven hissiyatı ile yerine getirebilmeyi ifade etmektedir. Bu ihtiyacın karşılanması durumunda birey, gerçekleştirme eğiliminde olmadığı davranışları dahi öz yeterlik inancından kaynaklı olarak sergileyebilmektedir (DeHaan, Hirai ve Ryan, 2016).

Bahsi geçen üç ihtiyacın birbirinden bağımsız süreçler olduğunu söylemek mümkün değildir. Yeterlik ihtiyacını gideren birey, ilişkisellik ve özerklik ihtiyaçlarını giderememiş ise psikolojik anlamda iyi oluştan tam manası ile söz etmek mümkün değildir. Yeterlik ihtiyacının karşılanması için diğer iki ihtiyacın giderilmesinin yanı sıra, uygun çevresel faktörlere ve bu çevre ile kurulmuş etkin ilişkilere gereksinim vardır. Bunun yanı sıra yeterlik ihtiyacının giderilebilmesi noktasında bireyin herhangi bir tahakküme maruz kalmaması gerekmekte, kendini kararlarında özerk ve yeterli hissedebilecek çevresel koşulların sağlanmasına gerek bulunmaktadır (Ingledew, Markland ve Sheppard, 2004).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve geçerlik-güvenirlik analizleri, verilerin toplanması ve istatistiksel analiz yöntemleri hakkında bilgi verilmektedir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırmada iki veya daha fazla değişken arasındaki değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte var olan ya da halen devam eden bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmada, olay, birey ya da nesne, kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. İlişkisel tarama modellerindeki yöntemler korelasyon türü ve karşılaştırma türü olarak iki farklı yöntemle yapılabilir. Korelasyon türünde, değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, eğer değişme varsa, bunun nasıl olduğu çözümlenmeye çalışılır. Karşılaştırma türünde ise, en az iki değişken olup, bunlardan birine (bağımsız değişken) göre aralarında farklılaşma olup olmadığı test edilir (Karasar, 2016).

3.2 Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini, Türkiye’de bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. %95 güç ve 0.05 güven aralığında tasarlanan çalışmanın örneklem grubunu ise, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı’nda Adana ili Sarıçam ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir eğitim kurumunda öğrenim gören yaş ortalaması 13.08 ± 0.81 olan 7. ve 8. sınıf ortaokul öğrencilerinden oluşan toplamda 334 birey oluşturmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	N	%
Cinsiyet	Kız	170	50.9
	Erkek	164	49.1
Yaş	$\bar{x}=13.08$	334	100.0
Sınıf Düzeyi	7. Sınıf	232	69.5
	8.Sınıf	102	30.5
Kardeş Sayısı	$\bar{x}=3.91$	334	100.0
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	11	3.3
	Okur-yazar	27	8.1
	İlkokul	87	26.0
	Ortaokul	112	33.5
	Lise	83	24.9
	Üniversite	14	4.2
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	74	22.2
	Okur-yazar	24	7.8
	İlkokul	100	29.9
	Ortaokul	79	23.7
	Lise	50	15.0
	Üniversite	5	1.5
Gelir Durumu	Düşük	59	17.7
	Orta	253	75.7
	Yüksek	22	6.6
Serbest Zaman Aktivitesi	Sportif aktiviteler yapmak	70	21.0
	Arkadaşlarla oynamak	78	23.4

	Kitap okumak	68	20.4
	Müzik dinlemek	53	15.9
	Bilgisayar kullanmak	36	10.8
	Diğer	29	8.7
	Evet	70	21.0
Antrenman Katılım Durumu	Bazen	58	17.4
	Hayır	206	61.6

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri yer almaktadır. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin %50.9’u kız öğrencilerden oluşurken %49.1’i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalamalarının 13.08 olduğu görülmektedir. %69.5’i 7. sınıf öğrencilerinden oluşan grubun kalan 30.5’lik kısmını 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bireylerin kardeş sayılarının ortalamasına bakıldığında 3.91 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumları incelendiğinde, %3.3’ünün okur-yazar olmadığı, %8.1’inin sadece okur-yazar olduğu, %26’sının ilkokul mezunu olduğu, %33.5’inin ortaokul mezunu olduğu, %24.9’unun lise mezunu olduğu ve diğer %4.2’nin ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların annelerinin eğitim durumları incelendiğinde, %22.2’sinin okur-yazar olmadığı, %7.8’inin sadece okur-yazar olduğu, %29.9’unun ilkokul mezunu olduğu, %23.7’sinin ortaokul mezunu olduğu, %15.5’inin lise mezunu olduğu ve kalan %1.5’inin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin algıladığınız gelir durumu sorusuna verdikleri yanıtların %17.7 oranında düşük, %75.7 oranında orta ve %6.6 oranında da yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine bakıldığında, %21’i sportif aktiviteler yaparak, %23.4’ü arkadaşlarıyla oynayarak, %20.4’ü kitap okuyarak, %15.9’u müzik dinleyerek, %10.8’i bilgisayar kullanarak ve %8.7’si ise diğer aktivitelerle uğraşarak bu zamanı değerlendirdikleri görülmektedir. Antrenman yapıp yapmadıklarının sorulduğu soruya ise öğrencilerin %21’inin evet, %17.4’ünün bazen ve %61.6’sının da hayır yanıtları verdiği anlaşılmıştır.

3.3 Veri Toplama araçları

Araştırmada kullanılan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgi formu, ikinci bölümde Beden

Eğitimi Dersi Yetkinlik Ölçeği, son bölümde ise Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği' yer almaktadır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan form 8 sorudan oluşmaktadır. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi için hazırlanan bu formdaki sorular, cinsiyetiniz, yaşı, sınıf düzeyiniz, kardeş sayınız, babanızın eğitim durumu, annenizin eğitim durumu, serbest zamanlarınızı en çok hangi etkinliklerle değerlendiriyorsunuz, herhangi bir kulübün ya da kurumun alt yapısında düzenli olarak antrenman yapıyor musunuz gibi ifadelerden oluşmaktadır. Bu form araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

3.3.2 Beden Eğitimi Dersi Yetkinlik Ölçeği (BEDYÖ)

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik yetkinlik düzeylerini belirlemek amacıyla, Hilland, Stratton, Vinson ve Fairclough (2009) tarafından geliştirilen ve Erbaş, Ünlü ve Kalemoglu-Varol, (2015) tarafından Türkçe uyarlama çalışması yapılan Beden Eğitimi Dersi Yetkinlik Ölçeği (The Physical Education Predisposition Scale) kullanılmıştır. Ölçeğin adaptasyon çalışmasında orijinal formla aynı tutarlılığı gösterdiği ve iki alt boyut 11 maddeden oluşan bir yapıdan oluştuğu anlaşılmıştır. 6 maddeden (1, 2, 3, 4, 5, 6) oluşan birinci faktör “*Beden Eğitimi Dersine Verilen Değer*”, kalan 5 maddenin (7, 8, 9, 10, 11) oluşturduğu diğer faktör ise “*Beden Eğitimi Dersine Yönelik Algılanan Yetenek*” olarak adlandırılmıştır. Ölçek 5’li likert tipinde düzenlenmiş, “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” arasında derecelendirilmiş olup 3 maddenin (3, 4, 5) ters puanlandığı bildirilmiştir. Yapı geçerliğinin incelendiği analiz sonuçlarına göre faktörlerin eigen değerleri sırasıyla, 3.581 ve 3.381 olarak belirlenmiş ve faktörlere yük veren maddelerin 0.86-0.52 aralığında değer aldıkları gözlenmiştir. Ulaşılan 2 faktörlü yapının toplam varyansın %63.29 açıkladığı görülmüştür. Güvenirlilik analizleri sonucu, ölçeğin cronbach alfa değeri 0.71 olarak hesaplanmıştır.

Örnek maddeler

Beden Eğitimi dersinde öğrendiklerim, benim için dersi ilgi çekici hale getirir (*Beden Eğitimi Dersine Verilen Değer*).

Beden eğitimi dersine katılmak için gerekli beceriye sahibim (*Beden Eğitimi Dersine Yönelik Algılanan Yetenek*) (Erbaş, Ünlü ve Kalemoglu-Varol, 2015).

3.3.3 Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ)

Araştırma kapsamında öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarını belirlemek için, Deci ve Ryan (2000) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Kesici, Üre, Bozgeyikli ve Sünbül (2003) tarafından yapılan Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (Basic Psychological Needs Scale) tercih edilmiştir. Ölçeğin, Türkçe uyarlama çalışmasında gerçekleştirilen yapı geçerliği analizleri sonucunda 21 madde ve 3 faktörden oluştuğu gözlenmiştir. “Özerklik İhtiyacı” olarak adlandırılan birinci faktörün 7 maddeden (1, 4, 8, 11, 14, 17, 20), “Yeterlik İhtiyacı” olarak adlandırılan ikinci faktörün 6 maddeden (3, 5, 10, 13, 15, 19), “İlişki İhtiyacı” olarak isimlendirilen son faktörün ise 8 maddeden (2, 6, 7, 9, 12, 16, 18, 21) oluştuğu belirtilmiştir. “Hiç doğru değil” ve “Çok doğru” aralığında derecelendirilen ölçme aracı 5’li likert tipinde düzenlenmiştir. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin tamamından elde edilen cronbach alfa değerinin 0.76 iken alt boyutlara ilişkin değerler sırasıyla 0.73, 0.61, 0.73 olarak bildirilmiştir. Ölçekte bulunan 9 maddenin (3, 4, 7, 11, 15, 16, 18, 19, 20,) olumsuz ifadelerden oluştuğu ve ters puanlandığı belirtilmiştir.

Örnek maddeler

Fikirlerimi ve düşüncelerimi ifade etmede genellikle kendimi özgür hissediyorum (*Özerklik İhtiyacı*).

Çoğu zaman yaptığım şeyler bende bir başarı hissi uyandırır (*Yeterlik İhtiyacı*).

İnsanlar genellikle bana karşı gayet arkadaş canlısıdır (*İlişki İhtiyacı*) (Kesici, Üre, Bozgeyikli ve Sünbül, 2003).

3.4 Verilerin Analizi

Araştırma amacı ile oluşturulan formdan elde edilen veriler herhangi bir müdahalede bulunulmadan elektronik ortama aktarılmış ve bu veri seti bazı istatistik programları ile değerlendirmeye alınmıştır. Veri setinde eksik ya da hatalı veriler incelenmiş ve bu inceleme sonucunda, veri girişi esnasında hatalı olduğu anlaşılan veriler düzeltilmiş, bazı verilerin ise öğrenciler tarafından eksik kodlandığı anlaşılmıştır. Literatür incelendiğinde eksik veya hatalı veriler için değer atama yöntemi ve silme yöntemi gibi tekniklerin

(Carpita ve Manisera, 2011; Downey ve King, 1998; Duncan, Duncan ve Li, 1998; Little, 1988) olduğu görülmüştür. Alan yazın ışığında, eksik veriler için değer atama yöntemi tercih edilmiş ve veriler analizler için hazır hale getirilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin çalışma grubu için yapı uygunluğunu test etmek amacıyla geçerlik analizleri gerçekleştirilmiş ve hem Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeği için hem de Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve ölçme araçlarının yapıları test edilmiştir. Güvenirlik analizleri için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları incelenmiştir. Daha sonra veri setinin normal dağılıp dağılmadığı görsel (Histogram ve Olasılık Grafikleri) ve analitik (Kolmogorov-Smirnov/Shapiro-Wilk Testleri) yöntemlerle incelenmiştir.

Tablo 2: Değişkenlere İlişkin Normallik Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	$\bar{x}$	ss	K-Smirnov(p)	Shapiro-Wilk(p)	Skewness(Çarpıklık)	Kurtosis(Basıklık)
Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeği	Beden Eğitimi Dersine Verilen Değer	3.90	0.80	0.000	0.000	-0.875	0.624
	Beden Eğitimi Dersine Yönelik Algılanan Yetenek	3.87	0.95	0.000	0.000	-0.995	0.748
Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği	Özerklik İhtiyacı	3.64	0.69	0.000	0.000	-0.418	0.093
	Yeterlik İhtiyacı	3.51	0.69	0.001	0.004	-0.044	0.043
	İlişki İhtiyacı	3.93	0.62	0.000	0.000	-0.349	-0.139

Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğunun incelendiği Tablo 2 sonuçları, analitik yöntemlerle test edilen veri setinin literatürde belirtilen değerler doğrultusunda normal dağıldığını göstermektedir. Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1 -1 aralığında olmasının, veri setinin normal dağıldığına işaret ettiği anlamına gelmektedir

(Tabachnick ve Fidell, 2007; Kline, 2015; George ve Mallery, 2016; Karasar, 2016). Bu bilgi ışığında tablo incelendiğinde değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayılarının kesme değerlerin altında olduğu görülmektedir (0.043 ve -0.995 aralığında). Dolayısıyla araştırma hipotezlerinin test edileceği istatistiki yöntemler bu tablo sonuçlarına dayandırılarak tercih edilmiştir (Normal dağılıma uygun testler, Pearson Korelasyon Analizi, Bağımsız gruplar t Testi, ANOVA).

Tablo 3: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	χ^2	df	P	χ^2/df	RMSEA	RMR	SRMR	GFI	AGFI	NFI	NNFI	CFI	IFI
BEDYÖ	82.96	39	0.00	2.13	0.058	0.051	0.039	0.96	0.93	0.97	0.98	.98	.98
TPIÖ	558.85	183	0.00	3.05	0.079	0.11	0.073	0.86	0.83	0.82	0.87	0.89	0.89

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin ortaokul öğrencileri örneklemini için uygunluğunun araştırıldığı doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre iki ölçek için ulaşılan modellerin RMSEA değerlerinin 0.058 (BEDYÖ) ve 0.079 (TPIÖ) olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde .08 ve altında bir değer iyi uyum (Brown, 2014), .10'a eşit ve üzeri bir değer ise zayıf uyum (Kline, 2015; Harrington, 2009) gösterdiği anlaşılmıştır. Önerilen bu kriter değerler çerçevesinde iki ölçek için de ulaşılan RMSEA değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca diğer uyum iyiliği indekslerinin de literatürde belirtilen değerler (Hu ve Bentler, 1999; Thompson, 2004; Tabachnick ve Fidell, 2007; Harrington, 2009; Brown, 2015; Kline, 2015) kapsamında kabul edilebilir olduğu anlaşılmış ve ölçeklerin çalışma grubu için uygun olduğunu belirten bu değerler kanıt olarak sunulmuştur. Çalışma grubundan elde edilen veriler doğrultusunda uygulanan güvenirlik analizleri sonucu BEDYÖ alt boyutları ile ölçeğin tamamına ilişkin cronbach alfa katsayıları, Beden Eğitimi Dersine Verilen Değer (BEDVD) 0.77, Beden Eğitimi Dersine Yönelik Algılanan Yetenek (BEDYAY) 0.89 ve toplam ölçekten elde edilen değer ise 0.86 olarak hesaplanmıştır. TPIÖ alt boyutları ve tamamı için ise Özerklik İhtiyacı (Öİ) 0.64, Yeterlik İhtiyacı (Yİ) 0.56, İlişki İhtiyacı (İİ) 0.62 ve ölçeğin tamamı için 0.81 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistik yöntemlerinin yanı sıra değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon analizi anlamlı farklılıkların tespiti için bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemlerinden yararlanılmıştır. Analiz sonucu ortaya çıkan anlamlı farklılığın, ortalamalar arasındaki farktan etkilenme düzeyine ilişkin Cohen's d istatistiği hesaplanmıştır. Bu değer .20 "küçük" .50 "orta", ".80" ise "büyük" etki büyüklüğü olarak yorumlanmaktadır (Cohen, 1988). Doğrulayıcı faktör analizi için LISREL 8.8, güvenirlik analizleri ve diğer testler için SPSS 23.0 paket programları tercih edilmiştir. Çalışma kapsamında anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma hipotezlerinin test edildiği istatistiki sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 4: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Yatkinlik Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Faktörler	Grup	N	$\bar{x}$	SS	df	t	p	Cohen's d
Beden Eğitimi Dersi Yatkinlik Ölçeği	BEDVD	Kız	170	3.97	0.78	332	1.692	0.09	0.17
		Erkek	164	3.83	0.83				
	BEDYAY	Kız	170	3.78	0.93	332	-1.848	0.07	0.20
		Erkek	164	3.97	0.96				

Tablo 4 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin BEDYÖ ölçeği alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve bu sebeple aralarında istatistikî yönden anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ancak ortalamalar incelendiğinde kız öğrencilerin (ort=3.97) erkek öğrencilere (ort=3.83) oranla beden eğitimi dersine verilen değer puanlarının daha yüksek olduğu bunun tam aksi olarak erkek öğrencilerin (ort=3.97) de beden eğitimi dersine yönelik algılanan yetenek puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Faktörler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	df	t	p	Cohen's d
Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği	Öİ	Kız	170	3.67	0.68	332	0.742	0.50	0.09
		Erkek	164	3.61	0.69				
	Yİ	Kız	170	3.49	0.70	332	-0.465	0.64	0.04
		Erkek	164	3.52	0.68				
	İİ	Kız	170	3.95	0.64	332	0.881	0.38	0.10
		Erkek	164	3.89	0.59				

TPIÖ alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının da öğrencilerin cinsiyetleri kapsamında farklılaşmadığı görülmüştür. Ortalamalar incelendiğinde, kız öğrencilerin (Öİ ort=3.67, İİ ort=3.95) erkek öğrenciler (Öİ ort=3.61, İİ ort=3.89) oranla özerklik ve ilişki ihtiyacı puanlarının yüksek olduğu belirlenirken aynı ölçeğin yeterlik alt boyutunda erkeklerin (ort=3.52) kız öğrencilere (ort=3.49) oranla yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Tablo 6: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Yatkinlik Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Faktörler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	df	t	p	Cohen's d
Beden Eğitimi Dersi Yatkinlik Ölçeği	BEDVD	7. Sınıf	232	4.06	0.71	332	5.325	0.00*	0.66
		8. Sınıf	102	3.53	0.88				
	BEDYAY	7. Sınıf	232	3.91	0.92	332	1.230	0.22	0.14
		8. Sınıf	102	3.78	0.99				
		8. Sınıf	102	3.88	0.62				

*p<0.01

Sınıf düzeyi değişkeni kapsamında öğrencilerin beden eğitimi dersi yatkinlik düzeylerinin incelendiği Tablo 6 verilerinde, 7. ve 8. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı fakat BEDYÖ'nün BEDVD alt boyutunda anlamlı bir farkın (t(332)=5.325, p=0.00) olduğu bulgulanmıştır. Ortalamalar incelendiğinde bu farkın 7.

sınıf öğrencileri (ort=4.06) lehine olduğu anlaşılmıştır. Ortalamalar arasında fark dikkate alındığında anlamlılık düzeyine etkisinin (medium) orta (Cohen'd=0.66) düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 7: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Faktörler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	df	t	p	Cohen's d
Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği	Öİ	7. Sınıf	232	3.65	0.69	332	0.599	0.55	0.06
		8. Sınıf	102	3.61	0.67				
	Yİ	7. Sınıf	232	3.52	0.72	332	0.659	0.51	0.07
		8. Sınıf	102	3.47	0.62				
	İİ	7. Sınıf	232	3.95	0.62	332	0.887	0.38	0.11
		8. Sınıf	102	3.88	0.62				

Anlamlı sonuçların tespit edilemediği temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları incelendiğinde 7. sınıf öğrencilerinin (Öİ ort=3.65, Yİ ort=3.52, İİ ort=3.95) 8. sınıf öğrencilerine (Öİ ort=3.61, Yİ ort=3.47, İİ ort=3.88) oranla yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalama sı	F	p	Anlamlı Fark
BEDVD	Okur-yazar değil	11	3.91	0.59	Gruplar arası	1.81	5	0.36	0.558	0.733	-
	Okur-yazar	27	3.85	0.63							
	İlkokul	87	3.81	0.80							
	Ortaokul	112	3.93	0.87	Grup içi	213.09	328	0.65			
	Lise	83	3.99	0.70							
	Üniversite	14	3.76	1.22							

BEDYAY	Okur-yazar değil	11	3.82	0.93	Gruplar arası	1.26	5	0.25	0.279	0.924	-
	Okur-yazar	27	3.70	1.08							
	İlkokul	87	3.91	0.89							
	Ortaokul	112	3.90	0.94	Grup içi	296.86	328	0.91			
	Lise	83	3.87	0.87							
	Üniversite	14	3.77	1.52							
	Lise	83	3.98	0.68							
	Üniversite	14	3.96	0.67							

Tablo 8’de öğrencilerin babalarının eğitim durumu kapsamında beden eğitimi dersine yatkınlık düzeyleri incelenmiştir. Sonuçlara göre BEDYÖ alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı farka rastlanamamış ve bireylerin babalarının eğitim durumlarının beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinde etkili bir durum olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öİ	Okur-yazar değil ¹	11	3.03	0.74	Gruplar arası	6.80	5	1.36	2.975	0.012	3>1*
	Okur-yazar ²	27	3.51	0.69							
	İlkokul ³	87	3.70	0.66							
	Ortaokul ⁴	112	3.67	0.69	Grup içi	149.96	328	0.46			
	Lise ⁵	83	3.60	0.66							
	Üniversite ⁶	14	3.98	0.68							
Yİ	Okur-yazar değil	11	3.05	0.72	Gruplar arası	7.48	5	1.50	3.249	0.007	6>1*
	Okur-yazar	27	3.25	0.60							
	İlkokul	87	3.57	0.62							
	Ortaokul	112	3.51	0.70	Grup	151.03	328	0.46			

ii	Lise	83	3.51	0.71	Gruplar arası	1.84	5	0.37	0.961	0.442	-
	Üniversite	14	3.98	0.69							
	Okur-yazar değil	11	3.84	0.57							
	Okur-yazar	27	3.79	0.56							
	İlkokul	87	4.00	0.56							
	Ortaokul	112	3.86	0.62							
	Lise	83	3.98	0.68	Grup içi	125.39	328	0.38			
	Üniversite	14	3.96	0.67							

*p<0.05

TPIÖ alt boyutlarında özerklik (F=2.975; p=0.012) ve yeterlik (F=3.249; p=0.007) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuç kapsamında gruplar arasında beliren anlamlı farkın kaynağını belirlemek için Post-Hoc test istatistikleri uygulanmıştır (Tukey). Puan farkının yüksek olduğu gruplar tablo içerisinde belirtilmiştir. Bulgular incelendiğinde, özerklik alt boyutunda, ilkökul, ortaokul ve üniversite mezunlarının okur-yazar olmayan bireylere oranla daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu ve anlamlı düzeyde bu gruptan farklılaştıkları görülmektedir. Yeterlik alt boyutu puan ortalamaları incelendiğinde, yine üniversite mezunu olan bireylerin okur-yazar olmayan ve sadece okur-yazar olan bireylere oranla yüksek puanlara sahip oldukları ve bu nedenle bahsi geçen gruplardan istatistiki olarak anlamlı düzeyde farklılaştıkları görülmektedir.

Tablo 10: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkinlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortala ması	F	p	Anlamlı Fark
BEDVD	Okur-yazar değil	74	3.80	0.81	Gruplar arası	4.06	5	0.81	1.262	0.280	-
	Okur-yazar	26	3.86	0.70							
	İlkokul	100	3.91	0.76							
	Ortaokul	79	4.05	0.68	Grup içi	210.84	328	0.64			
	Lise	50	3.78	1.04							

BEDYAY	Üniversite	5	4.30	1.12	Gruplar arası	3.01	5	0.60	0.670	0.647	-
	Okur-yazar değil	74	3.76	0.92							
	Okur-yazar	26	3.81	0.80							
	İlkokul	100	3.83	1.02							
	Ortaokul	79	3.96	0.92	Grup içi	295.11	328	0.90			
	Lise	50	3.99	0.97							
	Üniversite	5	4.16	0.77							

Ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim durumları çerçevesinde beden eğitimi dersine yatkınlık düzeylerinin incelendiği Tablo 10 bulgularına göre, öğrencilerin BEDYÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının annelerinin eğitim düzeyi değişkeni kapsamında farklılaşmadığı gözlenmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortala ması	F	p	Anlamlı Fark
öi	Okur-yazar değil ¹	74	3.43	0.70	Gruplar arası	6.58	5	1.32	2.872	0.015	4>1*
	Okur-yazar ²	26	3.48	0.70							
	İlkokul ³	100	3.69	0.64							
	Ortaokul ⁴	79	3.76	0.68							
	Lise ⁵	50	3.68	0.69	Grup içi	150.18	328	0.46			
	Üniversite ⁶	5	4.11	0.64							
yi	Okur-yazar değil ¹	74	3.37	0.61	Gruplar arası	6.99	5	1.40	3.026	0.011	5>2*
	Okur-yazar ²	26	3.19	0.69							
	İlkokul ³	100	3.53	0.67							
	Ortaokul ⁴	79	3.57	0.69	Grup içi	151.52	328	0.46			
	Lise ⁵	50	3.65	0.76							

ii	Üniversite ⁶	5	4.07	0.73	Gruplar arası	3.61	5	0.72	0.915	0.091	-
	Okur-yazar değil	74	3.78	0.58							
	Okur-yazar	26	3.77	0.72							
	İlkokul	100	3.99	0.59	Grup içi	123.61	328	0.38			
	Ortaokul	79	3.95	0.64							
	Lise	50	4.03	0.63							
	Üniversite	5	4.25	0.64							

*p<0.05

Öğrencilerin TPIÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları dikkate alındığında özerklik ve yeterlik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anlamlı farklılıkların tespiti için başvurulmuş Post-Hoc test istatistikleri (Tukey) sonucunda, anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarının yüksek olduğu ve bu değer anneleri okur-yazar olmayan öğrencilerden farklılaştığı görülmüştür (F=2.872 p=0.015). Yeterlik alt boyutunda ise lise mezunu ve sadece okur-yazar olan bireyler arasında anlamlı bir fark gözlenmiş ve puan ortalamaları incelendiğinde bu farkın anneleri lise mezunu olan öğrenciler lehine olduğu anlaşılmıştır (F=3.026 p=0.011).

Tablo 12: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Aile Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
BEDVD	Düşük	59	3.84	0.77	Gruplar arası	0.40	2	0.20	0.311	0.733	-
	Orta	253	3.92	0.81							
	Yüksek	22	3.85	0.88	Grup içi	214.50	331	0.65			
BEDYAY	Düşük	59	3.85	0.89	Gruplar arası	3.11	2	1.56	1.747	0.176	-
	Orta	253	3.91	0.93							
	Yüksek	22	3.52	1.19	Grup içi	295.01	331	0.89			

Tablo 12 bulguları incelendiğinde, öğrencilerin ailelerine yönelik algıladıkları gelir düzeyinin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerine etkisinin olmadığı ve ölçme aracı kapsamında bu özelliğin öğrencilerde farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Aile Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öİ	Düşük ¹	59	3.39	0.67	Gruplar arası	5.66	2	2.83	6.198	0.002	2>1*
	Orta ²	253	3.71	0.66							
	Yüksek ³	22	3.47	0.89	Grup içi	151.10	331	0.46			
Yİ	Düşük ¹	59	3.29	0.61	Gruplar arası	4.03	2	2.01	4.311	0.014	2>1*
	Orta ²	253	3.57	0.68							
	Yüksek ³	22	3.37	0.88	Grup içi	154.49	331	0.47			
İİ	Düşük ¹	59	3.74	0.61	Gruplar arası	2.79	2	1.40	3.716	0.025	2>1*
	Orta ²	253	3.98	0.59							
	Yüksek ³	22	3.83	0.88	Grup içi	124.43	331	0.38			

*P<0.05

Araştırma bağlamında kullanılan TPIÖ alt boyutları incelendiğinde öğrencilerin gelir durumu değişkeni kapsamında temel psikolojik ihtiyaçlarının değişim gösterdiği ve üç alt boyutta da bu özelliğin farklılaştığı görülmüştür. Özerklik ihtiyacı alt boyutu sonuçları incelendiğinde analiz verileri gruplar arasında anlamlı bir fark olduğuna işaret etmiştir. Bu farkın kaynağını tespit etmek için gerçekleştirilen Post-Hoc test istatistikler (Tukey) sonucu algıladıkları gelir düzeylerinin orta seviyede olduğu öğrencilerin düşük düzeyde gelir algısına sahip öğrencilerden puan ortalamalarının yüksek olduğu ve farkın orta düzey gelir algısına sahip öğrenciler lehine olduğu anlaşılmıştır (F=6.198 p=0.002). Yeterlik alt boyutu verileri incelendiğinde yine gruplar arasında bir fark olduğu ve ortalamalar

eşliğinde bu farkın yine orta düzey gelir algısına sahip öğrenciler lehine olduğu anlaşılmıştır ($F=4.311$ $p=0.014$). İlişki alt boyutunda da aynı sonuca rastlanmıştır ve orta düzey gelir algısına sahip öğrencilerin puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmüş ve bu nedenle düşük düzeyde gelir algısına sahip öğrencilerden farklılaştıkları bulgulanmıştır ($F=3.716$ $p=0.025$).

Tablo 14: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkinlık Düzeylerinin Serbest Zaman Değerlendirme Aktivitesi Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Serbest Zaman Aktivitesi	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
BEDVD	Sportif aktivite ¹	70	4.12	0.74	Gruplar arası	7.19	5	1.44	2.270	0.047	1>6*
	Arkadaşlarla oyun ²	78	3.79	0.78							
	Kitap okuma ³	68	3.99	0.80							
	Müzik dinleme ⁴	53	3.89	0.77	Grup içi	207.71	328	0.63			
	Bilgisayar kullanma ⁵	36	3.74	0.78							
	Diğer ⁶	29	3.68	1.00							
BEDYAY	Sportif aktivite ¹	70	4.21	0.96	Gruplar arası	14.97	5	2.99	3.469	0.005	1>3*
	Arkadaşlarla oyun ²	78	3.86	0.88							
	Kitap okuma ³	68	3.66	0.97							
	Müzik dinleme ⁴	53	3.91	0.80	Grup içi	283.16	328	0.86			
	Bilgisayar kullanma ⁵	36	3.89	0.93							
	Diğer ⁶	29	3.50	1.09							

* $P<0.05$

Serbest zaman değerlendirme aktivitesi kapsamında öğrencilerin beden eğitimi dersi yatkinlık düzeyleri ve temel psikolojik ihtiyaçlarının incelendiği Tablo 14 verileri, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yatkinlık düzeylerinin değişken kapsamında farklılaştığını göstermektedir. Sonuçlar incelendiğinde BEDYÖ alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek üzere gerçekleştirilen Post-Hoc test istatistikleri (Tukey), genel olarak anlamlı farkın sportif aktivite yapan öğrenciler lehine olduğunu göstermiştir. BEDYÖ alt boyutlarından BEDVD

alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamalarının farklılaştığı ve sportif aktivite yapan bireylerin diğer aktivitelerle serbest zamanını değerlendiren öğrencilerden daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu ve bu nedenle anlamlı düzeyde farklılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır ($F=2.270$ $p=0.047$). Aynı ölçeğin diğer alt boyutu olan BEDYAY'den alınan puanlar dikkate alındığında anlamlı farkın yine sportif aktivite yapan öğrenciler lehine olduğu ve serbest zamanlarını kitap okuyarak ve diğer aktiviteler yaparak geçiren öğrencilerden daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu bulgulanmıştır ($F=3.469$ $p=0.005$).

Tablo 15: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Serbest Zaman Değerlendirme Aktivitesi Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Serbest Zaman Aktivitesi	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öİ	Sportif aktivite ¹	70	3.76	0.66	Gruplar arası	6.45	5	1.29	2.817	0.017	1>2* 3>2*
	Arkadaşlarla oyun ²	78	3.44	0.62							
	Kitap okuma ³	68	3.78	0.69							
	Müzik dinleme ⁴	53	3.63	0.74	Grup içi	150.31	328	0.46			
	Bilgisayar kullanma ⁵	36	3.72	0.68							
	Diğer ⁶	29	3.47	0.70							
Yİ	Sportif aktivite ¹	70	3.75	0.71	Gruplar arası	6.14	5	1.23	2.642	0.023	1>4*
	Arkadaşlarla oyun ²	78	3.44	0.57							
	Kitap okuma ³	68	3.52	0.74							
	Müzik dinleme ⁴	53	3.39	0.73	Grup içi	152.38	328	0.47			
	Bilgisayar kullanma ⁵	36	3.41	0.69							
	Diğer ⁶	29	3.37	0.64							
İİ	Sportif aktivite	70	4.05	0.62	Gruplar arası	2.05	5	0.41	1.076	0.373	-
	Arkadaşlarla oyun	78	3.86	0.54							
	Kitap okuma	68	3.88	0.65							
	Müzik dinleme	53	3.97	0.65	Grup	125.17	328	0.38			

Bilgisayar kullanma	36	3.83	0.68	içi
Diğer	29	3.95	0.60	

TPIÖ alt boyutlarından elde edilen sonuçlar incelendiğinde özerklik alt boyutundaki anlamlı farklılığın sportif aktivite yapan ve kitap okuyan bireyler lehine olduğu ve iki grubunda puan ortalamalarının serbest zamanlarını arkadaşları ile oynayarak geçiren öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F=2.817$ $p=0.017$). Anlamlı farkın gözlemlendiği diğer bir boyut olan yeterlik alt boyutu bulguları ise bu farkı yine sportif aktivite yapan öğrenciler lehine olduğu ve puan ortalamalarının yüksek olması nedeniyle istatistiki olarak serbest zamanlarını müzik dinleyerek geçiren bireylerden farklılaştığını göstermiştir ($F=2.642$ $p=0.023$).

Tablo 16: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkınlık Düzeylerinin Düzenli Antrenman Yapma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Antrenman Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
BEDVD	Evet	70	4.01	0.79	Gruplar arası	2.21	2	1.11	1.721	0.180	-
	Bazen	58	4.00	0.63							
	Hayır	206	3.84	0.85	Grup içi	212.69	331	0.64			
BEDYAY	Evet ¹	70	4.16	0.99	Gruplar arası	7.47	2	3.73	4.253	0.015	1>3*
	Bazen ²	58	3.80	0.81							
	Hayır ³	206	3.80	0.95	Grup içi	290.66	331	0.88			

* $p<0.05$

Tablo 16 bulgularına göre, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yatkınlık düzeyleri düzenli antrenmana katılma değişkeni kapsamında sadece bir boyutta farklılık göstermiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için Post-Hoc test istatistiklerinden (Tukey) yararlanılmış ve BEDYAY alt boyutunda bu farkın düzenli olarak antrenmana katılan bireyler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Puan ortalamaları dikkate alındığında düzenli olarak antrenman yapan öğrencilerin yüksek

puanlara sahip oldukları ve düşük puanlara sahip antrenman yapmayan gruptan farklılaştıkları tespit edilmiştir ($F=4.253$ $p=0.015$).

Tablo 17: Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaç Düzeylerinin Düzenli Antrenman Yapma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi İle Değerlendirilmesi

	Antrenman Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öi	Evet ¹	70	3.81	0.68	Gruplar arası	5.98	2	2.99	6.560	0.002	1>2* 3>2*
	Bazen ²	58	3.38	0.76	Grup içi	150.78	331	0.46			
	Hayır ³	206	3.65	0.65							
Yi	Evet ¹	70	3.70	0.68	Gruplar arası	4.47	2	2.24	4.805	0.009	1>2*
	Bazen ²	58	3.33	0.61	Grup içi	154.04	331	0.47			
	Hayır ³	206	3.49	0.70							
ii	Evet ¹	70	3.99	0.63	Gruplar arası	2.52	2	1.26	3.350	0.036	3>2*
	Bazen ²	58	3.74	0.71	Grup içi	124.70	331	0.38			
	Hayır ³	206	3.96	0.58							

* $p<0.05$

TPIÖ alt boyutları incelendiğinde, özerklik ihtiyacı alt boyutunda düzenli olarak antrenman yapan öğrencilerin ve antrenman yapmayan öğrencilerin bazen antrenman yapan öğrencilerden daha yüksek puanlara sahip oldukları ve bu nedenle anlamlı düzeyde farklılaştıkları bulgulanmıştır ($F=6.560$ $p=0.002$). Yeterlik ihtiyacı alt boyutu sonucuna bakıldığında anlamlı farkın düzenli olarak antrenman yapan öğrenciler lehine olduğu ve düşük puan ortalamasına sahip bazen antrenman yapan öğrencilerden farklılaştığı tespit edilmiştir ($F=4.805$ $p=0.009$). Üçüncü alt boyut olan ilişki ihtiyacı alt boyutunda ise bu farkın antrenman yapmayan bireyler lehine olduğu ve yüksek puan ortalaması neticesinde bazen antrenman yapan öğrencilerden istatistiki olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=3.350$ $p=0.036$).

Tablo 18: Yaş, Kardeş Sayısı, ve Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	Kardeş Sayısı	BEDVD	BEDYAY	Öİ	Yİ	$\bar{x}$	Ss
Yaş	-						13.08	0.81
Kardeş Sayısı	0.184**	-					3.91	1.75
BEDVD	-0.231**	-0.047	-				3.90	0.80
BEDYAY	-0.005	-0.013	0.457**	-			3.87	0.95
Öİ	-0.111*	-0.202**	0.160**	0.182**	-		3.64	0.69
Yİ	-0.047	-0.117*	0.198**	0.313**	0.529**	-	3.51	0.69
İİ	-0.131*	-0.172**	0.253**	0.182**	0.522**	0.510**	3.93	0.62

p<0.05* p<0.01**

Korelasyon analizi sonuçlarının yer aldığı Tablo 18 sonuçları incelendiğinde, yaş değişkeninin BEDYÖ alt boyutlarından BEDVD boyutu ile düşük oranda negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkiye ($r=-0.231$ $p<0.01$) sahip olduğu görülmektedir. Ölçeğin diğer alt boyutu olan BEDYAY ile ise yine negatif yönlü fakat istatistiki olarak anlamlı olmayan bir ilişkiye ($r=-0.005$ $p>0.05$) sahip olduğu belirlenmiştir. Aynı değişkenin TPIÖ ile ilişkisine bakıldığında Öİ ($r=-0.111$ $p<0.05$) ve İİ ($r=-0.131$ $p<0.05$) alt boyutları ile düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki dikkat çekerken, Yİ boyutu ile negatif yönlü fakat istatistiki olarak anlamlı olmayan bir ilişki ($r=-0.047$ $p>0.05$) görülmektedir. Kardeş sayısı değişkeni ile alt boyutların ilişkileri incelendiğinde BEDYÖ'nün alt boyutları (BEDVD $r=-0.047$ $p>0.05$, BEDYAY $r=-0.013$ $p>0.05$) ile ilişkisi tespit edilemezken TPIÖ'nün alt boyutları (Öİ $r=-0.202$ $p<0.01$, Yİ $r=-0.117$ $p<0.05$, İİ $r=-0.172$ $p<0.01$) ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Alt boyutların birbirleri ile ilişkilerine bakıldığında düşük ve orta düzeyde pozitif yönlü istatistiki olarak anlamlı ilişkiler görülmektedir ($r=0.160-0.529$ aralığında $p<0.01$). Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik değer ve yetenek algılarının pozitif yönlü olduğu diğer yandan temel psikolojik ihtiyaçlarının da özerklik, yeterlik ve ihtiyaç bağlamında pozitif yönlü olduğu belirlenmiştir. Genel olarak alt boyutların ilişkileri sonucunda, öğrencilerin beden eğitimi

dersine yönelik algılarının temel psikolojik ihtiyaçları ile pozitif bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümde, değişkenler kapsamında ortaokul öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerine ve temel psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ulaşılan bulguların tartışmasına yer verilmiştir.

Çalışmada beden eğitimi dersine yatkınlık ölçeğinden elde edilen bulgular kapsamında ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik yatkınlık düzeylerinde etkili bir değişken olmadığı ve ilgili değişken çerçevesinde, katılımcılar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farka yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin iki alt boyutundan elde edilen veriler, erkek ve kız öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin benzer oranda olduğunu göstermiştir. Literatür incelendiğinde, çalışma sonuçlarını destekler nitelikte araştırmalara rastlanırken (Evangelou ve Digelidis, 2018), bu bulguların aksine öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin erkek ve kız öğrencilerde farklılık gösterdiğini bildiren çalışmalar da dikkat çekmektedir (Keskin, Öncü ve Küçük Kılıç, 2016; Hilland, Stratton, Vinson ve Fairclough, 2009). Benzer nitelikteki çalışmaların içerikleri incelendiğinde, iki boyuttan oluşan ölçme aracının beden eğitimi dersine verilen değer alt boyutunda kızlar lehine puan yüksekliği tespit edilirken algılanan yetenek alt boyutunda ise erkeklerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Deaner, Geary, Puts, Ham, Kruger, Fles, Winegard ve Grandis, 2012). Araştırma bulguları istatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen ortalamalardaki benzerlikler literatürü destekler niteliktedir. Ulaşılan bulgular bağlamında, cinsiyet değişkeninin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeyine etkisinin olmaması öğrencilerin yoğun ders temposu arasında beden eğitimi ve spor dersini bir etkinlik ve

fiziksel aktivite olarak algılamalarına ve yaşları itibariyle bu derse yönelik değer ve yetenek algılarının benzer nitelikte olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Aynı değişkenin temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinde de benzer bulgulara sebep olduğu görülmüş ve ölçeğin üç alt boyutunda da erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı fark izlenememiştir. Benzer çalışma bulgularına (Nigar, 2014) paralellik gösteren bu sonuç ortaokul öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının erkek ve kızlarda aynı düzeyde olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin, bulundukları ergenlik döneminin temel psikolojik ihtiyaçlarını şekillendirdiği ve yaşadıkları ortamın sosyo-ekonomik durumu baz alındığında öğrenciler arasındaki farklılaşmanın nedeninin yaşanılan çevre ve yaş itibariyle bulunulan psikolojik durum olduğu düşünülmektedir.

Sınıf düzeyi değişkeni kapsamında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin, beden eğitimi dersine verilen değer alt boyutunda gruplar arasında farklılığa yol açtığı görülmüştür. Diğer alt boyutta anlamlı düzeyde fark belirlenemezken istatistiki olarak anlamlı farkın tespit edildiği alt boyutta 7. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek puanlara ve dolayısıyla derse olan tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara paralellik gösteren sonuçlara rastlanmıştır. Erbaş ve Ünlü (2016), ortaokula devam eden genç kız öğrenciler örnekleminde öğrencilerin motor becerilerini ve beden eğitimi dersine yatkınlık düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik değer algılarının farklılaştığını ve bu farkın 6. sınıf öğrenciler lehine olduğunu bulgulamışlardır. Başka bir çalışmada ise 5. ve 6. Sınıf öğrencilerinin derse yönelik değer algılarının 7. Sınıflara oranla daha yüksek olduğu 7. Sınıf öğrencilerinin de 10. Sınıf öğrencilere oranla daha yüksek değer algısına sahip oldukları tespit edilmiştir (Evangelou ve Digelidis, 2018). Bahsi geçen iki araştırmada da ölçeğin diğer alt boyutunda gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmanın belirmediği bildirilmiş ve bu sonuçların çalışmamızla birebir örtüştüğü anlaşılmıştır. Türkiye’de eğitim sisteminin sınav odaklı bir yaklaşıma sahip olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin son sınıflara geldiklerinde sınav kaygılarının artması, bütün yıl boyunca sınava odaklanmaları ve beden eğitimi dersini de serbest zaman olarak nitelendirmeleri göz önüne alındığında elde edilen bulgunun bu sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni kapsamında temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların farklılaşmadığı belirlenmiştir. Nigar (2014) ortaokul

öğrencilerinin ve yatılı bölge ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerini ve temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılaştırdığı çalışmada 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının benzer düzeyde olduğunu bulgulamış ve bu sonucun da çalışmamızla aynı doğrultuda olduğu görülmüştür. Literatürde üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının sınıf düzeyi değişkeni kapsamında anlamlı farklılığa yol açtığı vurgulanmış fakat bu sonucun yaş ve eğitim düzeyi kapsamında değerlendirildiği görülmüştür (Türkdoğan ve Duru, 2011). Çalışmada ulaşılan bulgu çerçevesinde ortaokul öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının benzer düzeyde olmasının, aralarındaki yaş farkının neredeyse eşit olması ve ergenlik döneminde olmalarından dolayı benzer ihtiyaçlara gereksinim duymaları sonucunu doğurduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim durumuna göre beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin incelendiği bulgular, gruplar arasında anlamlı bir farkın gözlenmediği sonucunu göstermiştir. Katılımcıların anne ve babalarının okur-yazar olmamaları ile üniversite mezunu olmaları arasında değişen eğitim düzeylerinin öğrencilerin bu derse olan yatkınlık düzeylerine etki etmediği bulgulanmıştır. Literatür incelendiğinde çalışmaya benzer nitelikte bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Mevcut ölçme aracının beden eğitimi dersine yönelik tutumu da ölçtüğü (Hilland, Stratton, Vinson ve Fairclough, 2009) düşünüldüğünde bu sonuca benzer araştırmalar incelenmiş ve bulgular bu kapsamda tartışılmaya çalışılmıştır. Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelendiği çalışmada öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarının spora yönelik tutumlarında farklılık yaratan bir değişken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Atalay, 2016). Ayrıca Dalkılıç (2011) 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin spor faaliyetlerine katılım düzeylerini incelediği çalışmada, öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarının spor aktivitelerine katılımlarında herhangi bir farka yol açmadığı sonucunu bildirmiştir. Literatürdeki beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeyine benzer özelliklerin incelendiği çalışmaların bulgularının desteklediği çalışma sonuçları, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarının derse yönelik tutum, değer algıları ve yeteneklerinde farklılık oluşturmadığını göstermiştir. Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyinin, bireyin genel olarak eğitim hayatına etki ettiği düşünülse de özelinde beden eğitimi ve spor dersine herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu durum Türkiye’deki en büyük sorunlardan biridir. Genelde eğitim seviyesi fark etmeksizin spora yönelik tutumlar “olmasa da olur” gibi tek düzeydedir.

Öğrencilerin anne-babalarının eğitim durumlarının temel psikolojik ihtiyaçlarına etkisinin araştırıldığı çalışma bulguları özerklik ve yeterlilik ilişkisi alt boyutlarında grupların farklılaştığını göstermiş ve bu farkın eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynler lehine olduğu bulgulanmıştır. Geçmiş çalışmalar incelendiğinde, benzer sonuçların olduğu araştırma bulgularına rastlanmıştır. Çelikkaleli, Gökçakan ve Çapri (2005) öğrencilerin bazı psikolojik özelliklerinin anne ve baba eğitim durumuna göre değişim gösterdiğini belirtmişlerdir. Ailelerin gerek evlerinde çocukları ile ilişkileri gerekse öğrenim hayatlarına verdikleri desteklerin ebeveynlerin eğitim durumları ile ilişkisinin olduğunu göstermekte ve çocuklarından beklentilerinin bu eğitim seviyesi ile şekillendiği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularının işaret ettiği bir başka sonuç ise ortaokul öğrencilerinin algıladıkları aile gelir durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin benzer seviyede olduğudur. Literatür incelendiğinde çalışma ile birebir örtüşen herhangi bir araştırmaya rastlanmamış ancak tutum kapsamında incelenen çalışmalarda öğrencilerin aile gelir durumlarının değişken olarak incelendiği görülmüştür (Atalay, 2016; Dalkılıç, 2011). Bahsi geçen çalışmalarda ulaşılan sonuçlar çalışmamızla örtüşmekte ve algılanan aile gelir durumunun öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinde herhangi bir değişime yol açmadığı bildirilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin aynı şehirde yaşadıkları ve ailelerinin benzer sosyo-ekonomik durumlara sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda, bu verinin, bireylerin birbirine benzer düzeyde beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin olması sonucunu doğurduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının algılanan aile gelir durumu değişkeni kapsamında değişim gösterdiği ve orta gelirli aile ferdi olduğunu vurgulayan bireylerin düşük gelire sahip aile ferdi olduğunu bildiren öğrencilerden daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Artan gelirin öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarında farklılaşmaya sebep olduğu düşünülünce yüksek gelire sahip olduğunu düşünen bireylerin diğer iki gruptan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucu dikkat çekmektedir. Ancak katılımcılarından ailelerinin yüksek gelire sahip olduğunu düşünen öğrencilerin sayısının düşüklüğü bu farklılaşmamanın kaynağı olarak yorumlanabilir. Gruplar arasındaki bu dağılım göz önüne alındığında (Düşük=59, Orta=253, Yüksek=22) ve katılımcıların benzer sosyo-ekonomik durumlara sahip bireyler olduğu düşünüldüğünde orta gelir kategorisindeki yığılmanın bu sebepten kaynaklandığı varsayılmaktadır. Çırak (2017) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarını araştırdığı çalışmasında aile

gelir durumunun öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarında bir değişime sebep olmadığını bildirmiştir. Literatürle bazı kısımlarının benzeştiği bu sonuçlar, (yüksek gelirin farklılaşmaması) öğrencilerin yaşadıkları şehrin sosyo-ekonomik şartlarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirdikleri aktiviteler ve düzenli antrenman yapma durumları bağlamında değerlendirilen beden eğitimi dersine yakınlık düzeyleri, serbest zamanlarını spor aktiviteleri ile geçiren ve düzenli antrenmana katılan öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılaşmış ve bu çerçevede spora katılım düzeyi yüksek olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik yakınlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde spor aktivitelerine katılım düzeyi yüksek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akandere, Özyalvaç ve Duman (2010) ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin serbest zamanlarında spor veya egzersiz yapma durumlarını derecelendirmiş ve katılım düzeyi yüksek bireyler lehine anlamlı sonuçlara ulaşmışlardır. Benzer bulguların yer aldığı farklı çalışmalarda incelenmiş (Çelik ve Pulur, 2011; Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006) ve sonuçların birbirine paralellik gösterdiği görülmüştür. sonuç olarak spora olan ilginin ve katılımın beden eğitimi dersine yönelik tutumu, bu derse yönelik değer algılarını değişime uğrattığı ve öğrencilerin bu derse olan yakınlık düzeylerinde farklılaşmaya sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spor olgusunun beden eğitimi ve spor dersi ile yüksek ilişkisi göz önüne alındığında ulaşılan bu sonucun öğrencilerin spor aktivitelerine katılımındaki zevk, heyecan, yarışma, hırs, azim gibi duyguları tatması ve bu nedenle beden eğitimi ve spor dersine yönelik algılarındaki değişime sebep olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde alt boyutlar kapsamında genel olarak serbest zamanlarını spor aktiviteleri ile geçiren bireyler ve düzenli antrenmana katılan bireylerin yüksek puan aldıkları ve diğer gruplardan anlamlı düzeyde farklılaştıkları belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde, sporun bireyin psikolojik yönüne olumlu katkılarının olduğu gözlenmektedir (Eime, Young, Harvey, Charity ve Payne, 2013; Bailey, 2006; Calfas ve Taylor, 1994; Wankel ve Berger, 1990). Bireylerin spor olgusu sayesinde duygu durumlarındaki pozitif yönlü gelişim serbest zamanlarını aktif olarak değerlendirdikleri hissi ile birlikte mutluluk kavramına dönüşerek bireyin günlük yaşantısındaki iyi oluş düzeyini etkilemektedir. Çalışma bulgularının, mevcut eğitim

sistemi de düşünöldüğünde, öğrencilerin yoğun ders temposu arasında bir kaçamak olarak ve psikolojik rahatlama olarak spor faaliyetlerine katılmalarını, ayrıca sınav kaygılarını spor sayesinde bir nebze azaltma durumlarını doğrular nitelikte olduğu düşünölmektedir.

Ortaokul öğrencileri örnekleminde, beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeyi ve temel psikolojik ihtiyaçların ilişkilerinin incelendiğı korelasyon sonuçları iki ölçeğın alt boyutlarının birbirleri ile ilişkili değışkenler olduğunu göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin yaşlarının iki özellik ile ilişkileri incelendiğinde, beden eğitimi dersine verilen değır alt boyutunda ters yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Pozitif yönlü bu ilişkiyi doğrular nitelikte olan araştırmalara rastlanmış ve bulguların benzer nitelikte olduğu görölmüşür (Abós, Sevil, Julián, Abarca-Sos ve García-González, 2017; Fairclough, Hilland, Stratton ve Ridgers, 2012; Wilson, Liu, Keith, Wilson, Kermer, Zumbo ve Beauchamp, 2012; Tessier, Sarrazin ve Ntoumanis, 2010; Tuckman ve Hinkle, 1986). Sporun bireyin psikolojik sağlığına etkisi göz önünde bulundurulduğunda, temel psikolojik ihtiyaçların doyum düzeyi ile ilişkisi bu etkinin bir parçası olarak yorumlanmaktadır. Bireyin iyi oluşundaki değışimler günlük yaşantısında psikolojik ihtiyaçlarını karşılaması ile ilgilidir. Bu nedenle spor aktivitelerinin de hem sağlıklı yaşamın hem de sosyal hayatın vazgeçilmez parçaları olarak düşünöldüğünde, beden eğitimi ve sporun temel psikolojik ihtiyaç doyumunu etkileyen ve günlük yaşamın gereksinimlerini sağlayan önemli bir değışken olduğu düşünölmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaokul öğrencilerin bazı değişkenler kapsamında, beden eğitimi ve spor dersi yatkinlik düzeylerinin ve temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenip bu iki özellik arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma sonuçları, öğrencilerin bazı kişisel özelliklerinin beden eğitimi ve spor dersine yatkinlik düzeylerinde ve temel psikolojik ihtiyaçlarında farklılık yarattığını göstermiştir. Katılımcı öğrencilerin cinsiyetleri iki özellik için de anlamlı fark oluşturmazken, sınıf düzeyleri, beden eğitimi ve spor dersine yatkinlik düzeylerinde öğrencileri birbirinden ayıran bir değişken olarak yorumlanmıştır.

Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumu beden eğitimi ve spor dersine yatkinliklerinde önem arz etmezken temel psikolojik ihtiyaç doyumlarında farklılığa yol açmış ve ebeveynlerinin eğitim seviyesinin yüksek olduğunu bildiren öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının da doyum düzeyinin yüksek olduğu sonucu dikkat çekmiştir. Orta ve yüksek gelirli olduklarını düşünen bireylerin de benzer şekilde temel psikolojik ihtiyaç doyumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın önemli hipotezlerinin oluşturulduğu serbest zaman aktivitesi ve düzenli antrenmana katılım durumu değişkenleri kapsamında değerlendirilen beden eğitimi ve spor dersi yatkinlik düzeyi ve temel psikolojik ihtiyaçlar sonuçları ise, serbest zamanlarını spor yaparak geçiren ve düzenli olarak antrenmana katılan öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur.

Ortaokul öğrencileri örnekleminde, beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeyi ve temel psikolojik ihtiyaçlar doyum düzeyinin, genel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkisi tespit edilmiş, öğrencilerin yaşlarının bu iki özellik ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkisinin olduğu sonucu dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak araştırma bulguları ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerini ve temel psikolojik ihtiyaç doyum düzeylerini bazı değişkenlerin etkilediği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin psikolojik ihtiyaç doyum düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine yatkınlık düzeylerinin pozitif yönlü ilişkisi, spor olgusunun öğrencilerin psikolojik gelişimine doğrudan etki ettiğini göstermiştir.

Çalışma kapsamında incelenen beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeyi ve temel psikolojik ihtiyaçlar kavramları farklı değişkenler kapsamında incelenerek bu özelliklerin ortaokul öğrencilerinde farklı değişimlere sebep olup olmadığı araştırılabilir. İki özelliğinde farklı psikometrik testlerle ölçülen farklı parametreler ışığında ilişkileri incelenebilir. Hem beden eğitimi ve spor dersi yatkınlık düzeyi hem de temel psikolojik ihtiyaçlar farklı regresyon modelleri kurularak bu özellikleri yordayan değişkenler incelenebilir. Çalışma sonuçlarından yola çıkarak, öğrencilerin aktif olarak spora katılım durumlarının psikolojileri için önemli bir etken olduğu göz önünde bulundurulduğunda beden eğitimi ve spor dersine farklı politikalar eşliğinde düzenlemeler getirilmesi ve ders saatlerinde güncellemeler yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abós, Á., Sevil, J., Julián, J. A., Abarca-Sos, A., & García-González, L. (2017). Improving students' predisposition towards physical education by optimizing their motivational processes in an acrosport unit. *European Physical Education Review*, 23(4), 444-460.
- Ahn, S. J., Johnsen, K., Robertson, T., Moore, J., Brown, S., Marable, A. & Basu, A. (2015). Using virtual pets to promote physical activity in children: An application of the youth physical activity promotion model. *Journal of Health Communication*, 20(7), 807-815.
- Akandere, M., Özyalvaç, N. T., & DUMAN, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 1-10.
- Akyüz, Y. (2011). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Andersen, S. (2000). Fundamental Human Needs: Making Social Cognition Relevant. *Psychological Inquiry*, 11, (4), 269-276.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Atalay, A. (2016). The analysis on sport attitudes of students at high school education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 11(5), 194-203.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of school health*, 76(8), 397-401.

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. NJ: Englewood Cliffs.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Beasley, E. K., & Garn, A. C. (2013). An investigation of adolescent girls' global selfconcept, physical self-concept, identified regulation, and leisure-time physical activity in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 32(3), 237-252.
- Billington, R. (2003). *Living philosophy: An introduction to moral thought*. London: Routledge.
- Binbaşıoğlu, C. (2009). *Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Brown, T. A. (2014). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: Guilford Publications.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Calfas, K. J., & Taylor, W. C. (1994). Effects of physical activity on psychological variables in adolescents. *Pediatric exercise science*, 6(4), 406-423.
- Carpita, M., & Manisera, M. (2011). On the imputation of missing data in surveys with Likert-type scales. *Journal of Classification*, 28(1), 93-112.
- Chen, S., Welk, G. J., & Joens-Matre, R. R. (2014). Testing the youth physical activity promotion model: fatness and fitness as enabling factors. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 18(4), 227-241.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale: NJ:Lawrence Erlbaum.

- Costa, S., Soenens, B., Gugliandolo, M. C., Cuzzocrea, F., & Larcan, R. (2015). The mediating role of experiences of need satisfaction in associations between parental psychological control and internalizing problems: A study among Italian college students. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 1106-1116.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.
- Çelenk, S., Tertemiz, N. & Kalaycı, N. (2000). *İlköğretim programları ve gelişmeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, Z., & Pulur, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel*, (115-121).
- Çelikkaleli, Ö., Gökçakan, N., & Çapri, B. (2005). Lise öğrencilerinin bazı psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet, okul türü, anne ve baba eğitim düzeyine göre incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 245-268.
- Çırak, M. F. (2017). *Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasının incelenmesi (Ağrı ve Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Çöndü, A. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dalkılıç, M. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Dalkıran O., Altıntaş A., Gündüz N., Sunay H., & Akgül M. (2004). Ankara ili devlet-özel ilk ve orta öğretim okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinliklerinde kapalı spor alanlarının etkin kullanımı üzerine görüşleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 109-118.
- Deaner, R. O., Geary, D. C., Puts, D. A., Ham, S. A., Kruger, J., Fles, E., Winegard, B & Grandis, T. (2012). A sex difference in the predisposition for physical competition: males play sports much more than females even in the contemporary US. *PloS one*, 7(11), e49168.

- Deci E. L., & Ryan, R.M. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1024-1037.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self determination in personality. *Journal of Research In Personality*, 19(2), 109-134.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The " what" and " why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deci, E., & Vansteenkistee, M. (2004). Self-determination theory and basic need satisfaction: Understanding human development in positive psychology. *Ricerche di Psicologia*, 1(27), 23-40.
- DeHaan, C. R., Hirai, T., & Ryan. R. M. (2016). Nussbaum's capabilities and self-determination theory's basic psychological needs: Relating some fundamentals of human wellness. *Journal of Happiness Studies*, 17(5), 2037–2049.
- Demirhan, G. (2006). *Spor eğitiminin temelleri*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- DiCicco, J. M. (2003). The development of leaders in Ancient China, Rome and Persia. *Public Administration Quarterly*, 27(1/2), 6-40.
- Downey, R. G., & King, C. V. (1998). Missing data in Likert ratings: A comparison of replacement methods. *The Journal of general psychology*, 125(2), 175-191.
- Duncan, T. E., Duncan, S. C., & Li, F. (1998). A comparison of model-and multiple imputation-based approaches to longitudinal analyses with partial missingness. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 5(1), 1-21.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10(1), 98.
- Engler, B. (2006). *Personality theories*. Boston: Houghtan Mifflin Company.

- Erbaş, M. K., & Ünlü, H., (2016). The relationship between the levels of physical education predisposition and motor skills of adolescent female students. *TOJET*. Special Issue, 1091-1098.
- Erbaş, M. K., Ünlü, H., & Kalemoglu-Varol, Y. (2015). Turkish conformation of the physical education predisposition scale: A validity and reliability study. *Journal of Educational Sciences Research*, 5(1), 115-126.
- Erkal, M. E. (1982). *Bölge açısından az gelişmişlik*. Boğaziçi Yayınları.
- Erturan İlker, A. G. (2010). *Farklı motivasyonel iklimlere göre işlenen beden eğitimi derslerinin öğrencilerin başarı hedefleri, motivasyonel strateji ve beden eğitime ilişkin tutumları üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Evangelou, E., & Digelidis, N. (2018). Students' attitudes and predispositions toward physical education in Greece. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(3), 1624-1631.
- Fairclough, S., Hilland, T., Stratton, G., & Ridgers, N. (2012). 'Am I able? Is it worth it?' Adolescent girls' motivational predispositions to school physical education: Associations with health-enhancing physical activity. *European Physical Education Review*, 18(2), 147-158.
- Forti, A., & Bisogno, P. (1981). *Research and human needs*. Oxford: Pergamon Press.
- George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Güven, Ö. (2009). Milli beden eğitimi spor politikası ve altıncı spor şurası. *Türk Yurdu*, 29(260), 60-65.
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory factor analysis*. New York: Oxford University Press.
- Henrick, T. S. (1982). Sport and social hierarchy in medieval England. *Journal of Sport History*, 9(2), 20-37.

- Hilland, T. A., Stratton, G., Vinson, D., & Fairclough, S. (2009). The physical education predisposition scale: Preliminary development and validation. *Journal of Sports Sciences*, 27(14), 1555-1563.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- Ingledew, D. K., Markland, D., & Sheppard, K. E. (2004). Personality and selfdetermination of exercise behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36(8), 1921-1932.
- İnal, A. N. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaap-Deeder, J. V. D., Vansteenkiste, M., Soenens, B., Loeys, T., Mabbe, E. & Gargurevich, R. (2015). Autonomy-supportive parenting and autonomysupportive sibling interactions: The role of mothers' and siblings' psychological need satisfaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 4(11), 1590-1604.
- Kafesoğlu, İ. (1995). *Türk milli kültürü*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kale, R., & Erşen, E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kangalgil, M., Hünük, D., & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Kavramlar teknikler ilkeler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kasser, T., Koestner, R., & Lekes, N. (2002). Early family experiences and adult values: A 26-year, prospective longitudinal study. *Personality and social psychology bulletin*, 28(6), 826-835.
- Kesici, Ş., Üre, Ö., Bozgeyikli, H., & Sünbül, A. M. (2003). Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *VII. Ulusal PDR Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, İnönü Üniversitesi., Malatya.

- Kesici, Ş. (2008). Yeni psikolojik ihtiyaç değerlendirme ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması: doğrulayıcı faktör analizi sonuçları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 493-500.
- Keskin, N., Öncü, E., & Küçük, K. S. (2016). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlikleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 93-107.
- Kılıcıgil, E. (1985). *Sosyal çevre-spor ilişkileri*. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- Kılıç, M. (2013). Tek partili dönemde Türkiye'de modern sporun teşekkülü. *Tarih Okulu*, 14, 27-53.
- Kirchner, G., & Fishburne, G. J. (1995). *Physical education for elementary school children*. Madison: Brown & Benchmark Publishers.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Köknel, Ö. (2005). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kyle, D. (1983). Directions in ancient sport history. *Journal of Sport Tourism*, 10(1), 7-34.
- Little, R. J. A. (1988). A test of missing completely at random for multivariate data with missing values. *Journal of the American Statistical Association*, 83(404), 1198-1202. doi:10.1080/01621459.1988.10478722
- Lumpkin, A. (1996). *Physical education and sport. A contemporary introduction*. St: Louis: Times Mirror/Mosby.
- Malhotra, D. (2004). Trust and reciprocity decisions: The differing perspectives of trustors and trusted parties. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 94(2), 61-73.
- McLean, D., & Hurd, A. (2011). *Kraus' recreation and leisure in modern society*. Massachusetts: Jones & Bartlett Publishers.
- Morgan, P. J., Saunders, K. L., & Lubans, D. R. (2012). Improving physical self-perception in adolescent boys from disadvantaged schools: Psychological outcomes from the physical activity leaders randomized controlled trial. *Pediatric Obesity*, 7(3), 27-32.

- Murray, H. A. (1951). Some basic psychological assumptions and conceptions. *Dialectica*, 5(3-4), 266-292.
- Murray, H. A., & Shneidman, E. S. (1981). *Endeavors in psychology: Selections from the personology of Henry A. Murray*. New York: Harper & Row.
- Nebioğlu, D. (2006). *Beden eğitimi dersi genel esasları ve planlaması denetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Nigar, F. (2014). Ortaokul öğrencileri ile yatılı bölge ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş ve temel psikolojik ihtiyaçları düzeyinin karşılaştırması. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Oktay, A (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 187-193.
- Ommundsen, Y., & Lemyre, P. N. (2007). Self-regulation and strategic learning: The role of motivational beliefs and the learning environment in physical education. *Psychology for physical educators*, 141-173.
- Ryan, R. M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative processes. *Journal of Personality*, 63, 397-427.
- Ryan, R. M., & Brown, K. W. (2003). Why We Don't Need Self-Esteem: On fundamental needs, contingent love, and mindfulness. *Psychological Inquiry*, 14(1), 71-82.
- Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E., & Öztürk, A. (2011). Temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin genel öz yeterlik ve sürekli kaygı üzerine etkisi. *Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (9)4, 149-156.
- Şentürk, A., & Özdilek, Ç. (2007). Antik ve modern olimpiyat oyunlarında olimpiyat ateşinin yakılma sebepleri ve bugüne kadar düzenlenen oyunlarda meşaleyi taşıma seremonileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 217-230.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Tamer, K. (1987). *Beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Tamer, K., & Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada.
- Taşkıran, C., Selçuk, M. H., & Doğar, Y. (2014). The opinion of primary school student's parents about the effects of physical education on socialization process. *Journal Of Social Science*, 26, 159-166.
- Tessier, D., Sarrazin, P., & Ntoumanis, N. (2010). The effect of an intervention to improve newly qualified teachers' interpersonal style, students motivation and psychological need satisfaction in sport-based physical education. *Contemporary Educational Psychology*, 35(4), 242-253.
- Tezcan, M. (1984). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: A. Ü. İlahiyat Fakültesi Yayını.
- Thompson, B. (2004). Exploratory and confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications. American Psychological Association: Washington, DC
- Topkaya, İ. (2012). *İlköğretim birinci kademedede (1-5. sınıf) beden eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tuckman, B. W., & Hinkle, J. S. (1986). An experimental study of the physical and psychological effects of aerobic exercise on schoolchildren. *Health psychology*, 5(3), 197.
- Türkdoğan, T., & Duru, E. (2011). Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11-22, 199- 223.
- Türkeli, A. (2018). *Beden eğitimi ve spor alanında karşılaşılan kavram yanlışları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uğurlu, F. M. (2015). *Türkiye’de beden eğitimi derslerinin tek cinsiyetli ve karma olması durumuna ilişkin paydaş algıları (öğrenciler, beden eğitimi öğretmenleri, veliler ve üniversite öğretim elemanları)*. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Wankel, L. M., & Berger, B. G. (1990). The psychological and social benefits of sport and physical activity. *Journal of leisure research*, 22(2), 167-182.

- Weinstein, N., Przybylski, A., & Ryan, R. (2012). The index of autonomous functioning: Development of a scale of human autonomy. *Journal of Research In Personality*, 46(4), 397-413.
- Welk, G. J. (1999). The youth physical activity promotion model: A conceptual bridge between theory and practice. *Quest*, 51(1), 5-23.
- Wilson, A. J., Liu, Y., Keith, S. E., Wilson, A. H., Kermer, L. E., Zumbo, B. D., & Beauchamp, M. R. (2012). Transformational teaching and child psychological needs satisfaction, motivation, and engagement in elementary school physical education. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 1(4), 215.
- Yaylacı, F. B. (2012). İlköğretim okullarında “nasıl bir beden eğitimi dersi istiyorum?”. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(195), 194-210.
- Zi, Y., & Cardinal, B. J. (2013). Increasing asian international college students’ physical activity behavior. *Health Educator*, 45(1), 35-45.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek **Yaşınız:**.....

Sınıf Düzeyiniz: () 7. Sınıf () 8. Sınıf **Kaç Kardeşsiniz:**

Babanızın Eğitim Durumu:

() Okur- Yazar Değil () Okur – Yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Üniversite

Annenizin Eğitim Durumu:

() Okur- Yazar Değil () Okur – Yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Üniversite

Ailenizin Gelir Seviyesi: () Düşük () Orta () Yüksek

Serbest zamanlarınızı en çok hangi etkinlikle değerlendiriyorsunuz?:

() Sportif aktiviteler yaparak () Arkadaşlarımla oynayarak () Kitap okuyarak
() Sinemaya giderek () Müzik dinleyerek () Bilgisayar kullanarak () Diğer

Herhangi bir kulübün ya da kurumun alt yapısında düzenli olarak antrenman yapıyor musunuz? :

() Evet () Bazen () Hayır

BEDEN EĞİTİMİ DERSİ YATKINLIK ÖLÇEĞİ (BEDYÖ)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Beden Eğitimi dersinde öğrendiklerim, benim için dersi ilgi çekici hale getirir.					
2	Beden eğitimi dersinde öğrendiğim şeyler beni derse karşı heyecanlandırır.					
3	Beden eğitimi dersinde öğrendiğim şeyler, dersi benim için sıkıcı hale getirir.					
4	Beden eğitimi dersinde öğrendiğim şeyler benim için işe yaramayan bilgilerdir.					
5	Beden eğitimi dersinde öğrendiğim şeyler benim için önemsizdir.					
6	Beden eğitimi dersinde öğrendiğim şeyler benim için yararlı bilgilerdir.					
7	Beden eğitimi dersi için yeterli beceriye sahibim.					
8	Beden eğitimi dersinde yetenekliyim.					
9	Beden eğitimi dersindeki performansımdan memnunum.					
10	Beden eğitimi dersine katılmak için kendime güvenim var.					
11	Beden eğitimi dersine katılmak için gerekli beceriye sahibim.					

TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ		Hiç doğru değil	Doğru değil	Biraz doğru	Doğru	Çok doğru
1	Hayatımı nasıl yaşayacağıma karar vermede kendimi özgür hissediyorum.					
2	Etkileşim içinde olduğum insanları gerçekten seviyorum.					
3	Çoğu zaman kendimi yetenekli hissetmiyorum.					
4	Yaşamımda kendimi bastırılmış biri olarak görüyorum.					
5	Tanıdığım insanlar yaptığım şeylerde başarılı olduğumu söylüyorlar.					
6	İlişki kurduğum insanlarla anlaşabiliyorum.					
7	İnsanlarla çok fazla sosyal etkileşimim ve sosyal ilişkim yok.					
8	Fikirlerimi ve düşüncelerimi ifade etmede genellikle kendimi özgür hissediyorum.					
9	Sürekli sosyal etkileşim içerisinde bulunduğum insanları dostlarım olarak görürüm.					
10	Son zamanlarda yeni ve ilginç beceriler kazandım.					
11	Günlük yaşamımda, çoğu zaman bana söylenilen şeyleri yapmak zorunda kalıyorum.					
12	Hayatımdaki insanlar bana önem verirler.					
13	Çoğu zaman yaptığım şeyler bende bir başarı hissi uyandırır.					
14	Günlük işlerde etkileşim içinde olduğum insanlar duygularımı dikkate alırlar.					
15	Günlük yaşamda yeteneklerimi göstermek için fazla imkân bulamıyorum.					
16	Yaşamımda kendime yakın hissettiğim çok fazla insan yok.					
17	Günlük işlerde kendimi çok rahat hissediyorum.					
18	Sürekli etkileşim içinde olduğum insanlar beni pek fazla seviyor gibi görünmüyorlar.					
19	Genellikle kendimi çok kabiliyetli görmem.					
20	Günlük işleri nasıl yapacağıma karar vermek için fazla fırsatım yok.					
21	İnsanlar genellikle bana karşı gayet arkadaş canlısıdır.					

Ek 2: Anket Uygulama İzin Formu

GÖREV ve ÜNVANI	ÖĞRETMEN
GÖREV YERİ	İNCİRLİK ORTAOKULU /SARIÇAM
ADI-SOYADI	HARİS TAYYİP DİNÇER
BABA ADI	ADEM
DOĞUM YERİ	KOZAN
DOĞUM TARİHİ	30.03.1984
MEMURİYETE BAŞLAMA TARİHİ	26/08/2008
T.C. NO / EMEKLİ SİCİL NO	10687359100
ÖZÜ	TEZ ÇALIŞMASI İZNİ

İNCİRLİK ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

Yüksek Lisans tezi çalışması için ek te sunulan anket formlarını 7 ve 8.sınıf öğrencilerine uygulamak istiyorum.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Tel: 05524530507

14.08.2019
Haris Tayyip DİNÇER

EK:1) Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği
2) Beden Eğitimi Dersi Yatkınlık Ölçeği

Uygundur.
Ertan KESKİN
Okul Müdürü

Ek 3: Etik Kurul Onay Formu

Karar 2019/10: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Coşkun ERDAĞ'ın yaptığı "Öğretmen Hesap Verebilirliğinin Belirleyicileri ve Sonuçları" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/10 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/11: Yürütücülüğünü Soner MAHANOĞLU'nun yaptığı "Ortaokul Öğrencilerinin Küresel Isınmaya Yönelik Bilgi ve Algılarının İncelenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/11 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/12: Yürütücülüğünü Doç. Dr. Ümit MORSÜNBÜL'ün yaptığı "Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyeti Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/12 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/13: Yürütücülüğünü Ramazan DEMİREL'in yaptığı "Argümantasyon Destekli Tasarım Beceri Atölyeleri ile Işık Konusunun Öğretiminin Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarı ve 21. Yüzyıl Yaşam Becerilerine Etkisi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/13 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/14: Yürütücülüğünü Enes AKTULUM'un yaptığı "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Genetiği Değiştirilmiş Organizmalara (GDO) Yönelik Bilgi Yapılarının ve Görsel İmajlarının İncelenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/14 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/15: Yürütücülüğünü Öğretim Görevlisi Ayşe Nihan ARIBAŞ'ın yaptığı "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yabancılaşma Düzeylerinin Belirlenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/15 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/16: Yürütücülüğünü Öğretim Görevlisi Ayşe Nihan ARIBAŞ'ın yaptığı "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/16 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

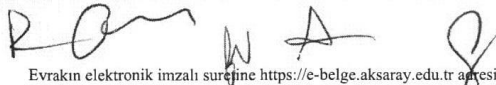
Karar 2019/17: Yürütücülüğünü Öğretim Görevlisi Ayşe Nihan ARIBAŞ'ın yaptığı "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/17 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/18: Yürütücülüğünü Öğretim Görevlisi Ayşe Nihan ARIBAŞ'ın yaptığı "Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/18 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/19: Yürütücülüğünü Haris Tayyip DİNÇER'in yaptığı "Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yatkinlık Düzeyleri ile Temel Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/19 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/20: Yürütücülüğünü Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN'in yaptığı "15-17 Yaş Arası Judo Sporcularında Kısa Süreli Kilo Kaybının Bazı Motorik Özelliklere Etkisi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/20 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/21: Yürütücülüğünü Esmâ UZUN'un yaptığı "Ters Yüz Sınıf Modelinin, 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitelerinde Uygulanmasının Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/21 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

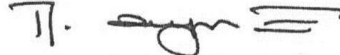

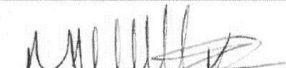
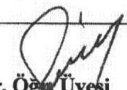
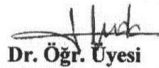
Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden d6491c1e-faf4-4d94-9884-9358b0837aeb kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi çerçevesinde güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Karar 2019/57: Yürütücülüğünü Arda TÜRKYILMAZ'ın yaptığı "Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Düzeyleri İle Yalnızlık Düzeyleri ve Sosyal Bağlılık Düzeylerinin Belirlenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/57 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna**, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/58: Yürütücülüğünü Mustafa ÇAPRAZ'ın yaptığı "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Metin Olarak Şiirin Kullanımı" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/58 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere (imzası eksik, isim eksik, 7a yeterince açıklanmamış, 7f yazılmamış, 8a, 8b, 8c, 8d, 8g, 8h, 9, 10 yok-yetersiz-eksik) **uygun olmadığına**, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/59: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Vildan GÜLPINAR DEMİRCİ'nin yaptığı "Bireyin Psikolojik Durumunun İktisadi Karar Verme Sürecinde Güven, Statüko Yanlılığı ve Sürü Davranışına Etkisi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/59 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna**, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Başkan

 Doç. Dr. Mehmet KARACA Üye	(İzmirli) Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ Üye	 Dr. Öğr. Üyesi Sevilay USLU DİVANOĞLU Üye
 Dr. Öğr. Üyesi Arzu YÜKSEL Üye	 Dr. Öğr. Üyesi Gaye BULUT Üye	 Dr. Öğr. Üyesi Funda VARNACI UZUN Üye